

Pád komunistického režimu v roce 1989 v Klášterci nad Ohří

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7105R056 – Historie se zaměřením na vzdělávání
Autor práce: **Jana Bočková**
Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

The fall of the communist regime in 1989 in Klášterec nad Ohří

Bachelor thesis

Study programme: B7507 – Specialization in Pedagogy
Study branches: 6107R023 – Humanities for Education
7105R056 – History for Education

Author: **Jana Bočková**
Supervisor: doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Bočková**
Osobní číslo: **P13000710**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání**
Historie se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Pád komunistického režimu v roce 1989 v Klášterci nad Ohří**
Zadávací katedra: **Katedra historie**

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce si klade za cíl zmapovat a zanalyzovat průběh listopadové revoluce roku 1989 v Klášterci nad Ohří a nejbližším okolí. Pozornost bude věnována též vývoji tohoto města na konci osmdesátých let a také v první fázi demokratické transformace do svobodných voleb v červnu 1990.

Práce bude založena hlavně na pramenném výzkumu, využity budou především fondy a sbírky Státního okresního archivu v Chomutově se sídlem v Kadani. Bude uskutečněna řada rozhovorů s pamětníky, předpokládá se též využití jejich osobních archivů. Stranou heuristiky nezůstane ani dobový tisk.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Ash, Timothy Garton. Rok zázraků. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1991. 125 s. ISBN: 80-7106-021-6.

Blažek, Petr. Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989. 1. vyd. Praha: Ústav českých dějin FF UK: Dokořán, 2005. 355 s. ISBN: 80-7363-007-9.

Hanzel, Vladimír. Zrychlený tep dějin : reálné drama o deseti jednáních : autentické záznamy jednání Občanského fóra a Verejnosti proti násilliu s představiteli státní moci v listopadu a prosinci 1989. 2. vyd. Praha: Galén, 2006. 474 s. ISBN: 80-7262-426-1.

Hvízdála, Karel. Výslech revolucionářů z roku '89. Praha: Primus, 2000. 257 s. ISBN 80-85625-12-1.

Matějka, Jiří, ed. Době navzdory: [fotografická publikace. Praha: Orbis pictus, [1990?]. 91 s. ISBN 80-85240-01-7.

Měchýř, Jan. Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřčené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. ISBN 80-86366-00-6.

Otáhal, Milan, ed. a Sládek, Zdeněk, ed. Deset pražských dnů: (17.-27. listopad 1989): dokumentace. 1. vyd. Praha: Academia, 1990. 672 s., [48] s. obr. příl. ISBN 80-200-0340-1.

Suk, Jiří. Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize: (od listopadu 1989 do června 1990). V českém jazyce 1. vyd. Praha: Prostor, 2003. 507 s., [12] s. obr. příl. Obzor; sv. 50. ISBN 80-7260-099-0.

Všetečka, Jiří a kol. Rok na náměstích: Československo 1989.1.vyd. Praha: Academia, 1990. 221 s. ISBN 80-200-0291-X.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Cílem této bakalářské práce je popsat pád komunistického režimu v Klášterci nad Ohří v roce 1989. Jádrem práce je zaměřeno na průběh sametové revoluce a změny v politickém a veřejném životě, které následovaly bezprostředně po 17. listopadu 1989. Analýza těchto událostí vychází z prostudování odborné literatury, materiálů získaných ze Státního okresního archivu Chomutov se sídlem v Kadani a z výpovědí místních pamětníků.

Práce je členěná do šesti oddílů. Úvodní část je věnována charakteristice vývoje politické situace v Československu v období pražského jara. Další část práce se zabývá obdobím normalizace a je završena revolučním rokem 1989. Obsahem jsou rovněž i mezinárodní události, které byly klíčové pro vývoj v Československu. Poslední dvě kapitoly pojednávají o historii a samotném pádu komunistického režimu v Klášterci nad Ohří.

Klíčová slova: Československo 1989-1990, Klášterec nad Ohří, Občanské fórum

Annotation

The aim of this bachelor thesis is to describe the fall of communist regime in Klášterec nad Ohří in 1989. The core of the thesis focuses on progress of velvet revolution and changes in political and public life that followed immediately after 17th November 1989. Analysis of these events is gained from studying of literature, materials from State County Archive Chomutov with the seat in Kadaň and from testimony of local eyewitnesses.

The thesis is divided into six sections. The introduction is devoted to development characterisation of political situation in Czechoslovakia during the Prague Spring period. The next part of the thesis shows the period of normalization until the revolution year 1989. The thesis also includes international events that were crucial for development in Czechoslovakia. The last two chapters deal with the history and the communist regime fall itself in Klášterec nad Ohří.

Key words: Czechoslovakia 1989-1990, Klášterec nad Ohří, Civil forum

Obsah

Seznam použitých zkratk	10
Úvod	12
1 Vývoj Československa v roce 1968-1969	15
1.1 Pražské jaro	15
1.2 Počátky sovětské nedůvěry	16
1.3 Vpád sovětských vojsk do Československa	18
1.4 Vývoj Československa po srpnu 1968	20
2 Normalizace	22
3 Změny komunistických režimů ve státech sovětského bloku	27
3.1 Plánované reformy východního bloku 1985 – 1989	27
3.2 Krize komunistického režimu v Československu v letech 1985 - 89	28
4 Revoluční rok 1989	31
4.1 Mezinárodní dění v roce 1989	31
4.2 Pád komunistického režimu v Československu	32
4.3 Polistopadové změny	35
5 Klášterec nad Ohří	38
5.1 Historie města	38
5.2 Klášterec nad Ohří po roce 1945	38
5.3 Vývoj po roce 1948	39
5.4 Vývoj města v období socialismu	40
6 Pád komunistického režimu v Klášterci nad Ohří	41
6.1 Průběh revoluce	41
6.2 Rok svobodných voleb	46
7 Závěr	54
8 Seznam použitých pramenů a literatury	55
8.1 Prameny	55
8.2 Literatura	56
8.3 Internetové zdroje	57

9 Příloha.....	58
9.1 Dopis mluvčích OF Korcu, Elektráren a ZKL adresovaný OF Klášterec nad Ohří.....	58

Seznam použitých zkratk

BSP	brigáda socialistické práce
ČSS	Československá strana socialistická
ČSSD	Československá strana sociálně demokratická
DDM	Dům dětí a mládeže
DV	dílenský výbor
EPRU	Elektrárna Prunéřov
ETU	Elektrárna Tušimice
EZ	Energetické závody
Ing.	inženýr
JUDr.	doktor práv
KD	kulturní dům
KSČ	Komunistická strana Československa
KSS	Komunistická strana Slovenska
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
MDŽ	Mezinárodní den žen
MěNV	městský národní výbor
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
NDR	Německá demokratická republika
NF	Národní fronta
NV	národní výbor
OF	Občanské fórum
SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
SZK	Státní zdravotní komise
USA	Unitet States of America (Spojené státy americké)
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa
ÚV KSS	Ústřední výbor Komunistické strany Slovenska

ÚV KSSS Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu
VONS Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
VSD Všelidová strana demokratická
ZKL Závod kuličkových ložisek
ZO KSČ základní organizace Komunistické strany Československa

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je pád komunistického režimu v Klášteřci nad Ohří. Zánik komunistických režimů v Evropě na sklonku 20. století byl důležitým milníkem v evropských dějinách a umožnil následnou demokratizaci socialistických států. Proto se stále jeví jako klíčové badatelské téma, a to jak na národní, tak i na regionální úrovni.

Toto téma jsem si zvolila z několika důvodů. Jako obyvatelka Klášteřce nad Ohří se zajímám o místní historii, v níž průběh tohoto období doposud nebyl uceleně zpracován. Jako učitelka na klášterecké základní škole rovněž vnímám, že tato doba je pro dnešní žáky již hlubokou minulostí a pojmy v učebnicích spjaté se sametovou revolucí jim nic neříkají. Přitom možná jejich rodiče či příbuzní stáli u zrodu demokracie právě v jejich městě.

Bakalářská práce je členěna do šesti základních částí. Úvodní dvě části obsahují charakteristiku politického dění v Československu roku 1968 a následné normalizace a zasazují hlavní téma do historického kontextu. Třetí část se věnuje krizi sovětského modelu socialismu v 80. letech v zemích sovětského bloku, která vyvrcholila v roce 1989. Čtvrtá část pak popisuje pád komunistického režimu v Československu v roce 1989. Historický vývoj Klášteřce nad Ohří zachycuje pátá kapitola. Ta uvozuje kapitolu šestou, která se zabývá vlastním pádem komunismu v tomto městě. Toto dění je pak sledováno až do listopadu 1990, kdy se uskutečnily svobodné komunální volby.

V obecných částech své práce jsem vycházela z poznatků obsažených v literatuře zaměřené na dané téma. Obecně vývojem Československa v moderní době se zabývá čtvrtý díl publikace *České země v evropských dějinách*¹. Československým dějinám v období normalizace a pádu komunistického režimu se věnuje Lenka Kalinová v knize *Konec nadějí a nová očekávání*² a Věra Olivová v práci *Dějiny nové doby 1948-2008*³. Listopadové revoluci se věnují práce Jana Měchýře *Velký převrat, či snad, Revoluce sametová?*⁴ a Jiřího Suka *Labyrintem revoluce*⁵. Pražské události jsou zachyceny

---

¹ CUHRA, Jaroslav et al.: *České země v evropských dějinách*, 1. vyd. Praha, Paseka 2006, ISBN 80-7185-794-7.

² KALINOVÁ, Lenka: *Konec nadějí a nová očekávání*, 1. vyd. Praha, Academia 2012, ISBN 978-80-200-2043-7.

³ OLIVOVÁ, Věra: *Dějiny nové doby 1948- 2008*, 1. vyd. Brno, TeMi CZ, s. r. o. 2008, ISBN 978-80-87156-16-2.

⁴ MĚCHÝŘ, Jan: *Velký převrat, či snad, Revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřečené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*, 1. vyd. Praha, Progetto 1999, ISBN 80-86366-00-6.

⁵ SUK, Jiří: *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*, 1. vyd. Praha, Prostor 2003, ISBN 978-80-7260-219-3.

v dokumentech a výpovědích pamětníků vydaných Milanem Otáhalem a Zdeňkem Sládkem⁶ a Karlem Hvížd'adou⁷.

Historický vývoj Klášterce nad Ohří vychází z publikace Zdeňka Vachaty Klášterec nad Ohří⁸, který popisuje dějiny tohoto města až do období socialismu. Samotný průběh pádu komunismu je zpracován na základě prostudování archivních pramenů a osobních archivů pamětníků. Ve Státním okresním archivu Chomutov se sídlem v Kadani je uložen fond Městského národního výboru Klášterec nad Ohří. Zde jsem čerpala informace z kroniky města a zápisů ze zasedání městské rady a zastupitelstva zaznamenávající politické změny související s koncem komunistického režimu a nástupem demokracie. Zdrojem informací se stal také místní časopis Kruh a okresní deník Chomutovska Nástup, které se však zmiňovaly pouze o životním prostředí a výsledcích voleb. Hovořila jsem i se zakladateli Občanského fóra v Klášterci nad Ohří Janem Houškou a Jaroslavem Krejsou či Ladislavem Klímou, kteří mi poskytli pouze strohé informace o založení Občanského fóra v Klášterci nad Ohří a malé množství materiálů, ale blíže se k tomuto tématu vyjadřovat nechtěli.

Konkrétní informace o přímém průběhu revolučních událostí listopadu 1989 jsem se snažila získat dále prostřednictvím orální historie, uskutečnila jsem rozhovory s pamětníky Petrem Zedníkem, Štefanem Matějkou, Janem Houškou, Annou Dobřanskou, Evženem Pokorným, Jaroslavem Hořejším, Vandou Záveskou a několika dalšími místními obyvateli, kteří však nechtějí být jmenováni. Bohužel jsem zjistila, že řada z nich se stále ještě bojí o této době hovořit a když už, tak se vyjadřuje velmi stroze, v některých případech jen pod podmínkou zachování anonymity. Stejně pocity sdílí i historik Oblastního muzea v Chomutově Jiří Kopica, který zpracovává obdobné téma na Kadaňsku již tři roky. Největším problémem při tvorbě mé bakalářské práce se stal nedostatek poskytnutých materiálů a strach lidí.

Při shromažďování materiálů, umožňujících mi podat ucelený obraz o změně režimu v Klášterci nad Ohří na sklonku roku 1989, jsem odhalila zásadní nedostatek

---

⁶ OTÁHAL, Milan - SLÁDEK, Zdeněk: *Deset pražských dnů 17. - 27. listopad 1989*, 1. vyd. Academia, Praha 1990, ISBN 80-200-0340-1.

⁷ HVÍŽDALA, Karel: *Výslech revolucionářů z roku '89*, 1. vyd. Praha, Primus 2000, ISBN 80-85625-12-1.

⁸ VACHATA, Zdeněk: *Klášterec nad Ohří*, 1. vyd. Klášterec nad Ohří, Město Klášterec nad Ohří 2015, ISBN 978- 80- 260- 7767-1.

literatury a podkladů vypovídajících o tomto období, kvůli čemuž má práce neobsahuje fotodokumentaci či manifestační letáky.

1 Vývoj Československa v roce 1968-1969

Rok 1968 se stal významným milníkem v dějinách Československa. Krizi stávajícího systému vyvolala otevřená kritika režimu ze strany inteligence a studentů vysokých škol, která byla potlačena složkami Sboru národní bezpečnosti. Kritika politiky komunistické strany, jež byla potrestána následným vyloučením Ludvíka Vaculíka či Milana Kundery, zazněla i na IV. sjezdu československých spisovatelů již v červnu 1967. Na počátku roku 1968 nahradil prvního tajemníka Antonína Novotného předseda ÚV KSS Alexander Dubček, od něhož si vedení ÚV KSČ i Sovětského svazu slibovalo uklidnění vyostřené situace mezi českou a slovenskou veřejností, která usilovala o federalizaci republiky jako řešení otázky národní rovnoprávnosti na rozdíl od Čechů, kteří usilovali o liberalizaci systému v hospodářské a společenské oblasti. Kritika Antonína Novotného za jeho osobní vztah ke Slovákům a Slovensku, zazněla již na zasedání ÚV KSČ 19. prosince 1967. Při dalším zasedání došlo k definitivnímu rozdělení funkce prvního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta republiky. Jeho politickým protivníkem se podařilo prosadit odvolání Novotného z nejvyšší stranické funkce. Definitivně podlehl stupňujícímu se tlaku 22. března 1968, kdy se vzdal úřadu hlavy státu. Jeho nástupce, generál Ludvík Svoboda, představoval symbol spolupráce se Sovětským svazem.⁹

1.1 Pražské jaro

Pražské jaro vešlo do dějin jako obrodný proces, který vyvolával v lidech pocit svobody. Odstranění cenzury vyvolalo angažovanost veřejnosti, která prostřednictvím denního tisku, občanského sdružování i manifestačních vystoupení prolomila informační monopol KSČ. Určující byl pocit vytváření nového společenského systému, označovaného jako socialismus s lidskou tváří, který se měl rozejít s poučnou násilnou minulostí a zároveň neměl narušit základy sociálně – ekonomického uspořádání. Československá reforma nebyla zpočátku chápána jako ohrožení věrnosti Sovětskému svazu.

Akční program KSČ z dubna 1968 představoval změnu dosavadního socialistického řízení. Počítal s vnitrostranickou demokracií, aniž by plánoval konec mocenského monopolu KSČ. Preferoval komunikaci komunistické strany s ostatními politickými stranami a předpokládal zaručení občanských práv a obnovu soukromého

⁹ PERNES, Jiří: *Takoví nám vládli*, 1. vyd. Praha, Brána 2003, ISBN 80-7243-162-54, s. 26.

sektoru. Nezpochybňoval podřízenost sovětským požadavkům v rámci východního bloku.¹⁰

Již v okamžiku jeho přijetí byl do značné míry překonán reálným děním ve společnosti. Masové a zájmové organizace se emancipovaly z područí KSČ. Vznikly nové organizace, mimo jiné Svaz vysokoškolských studentů, Klub angažovaných nestraníků (KAN) či politicky orientovaná organizace K-231. Šlo o organizaci někdejších politických vězňů, pojmenované podle proslulého paragrafu, dle něhož byli tito vězni v minulosti odsuzováni.¹¹

K obrodnému procesu patřila i snaha o změnu ekonomiky. Mluvčím ekonomů se stal Ota Šik, který prosazoval model *třetí cesty*, v němž velké podniky zůstávají ve státním vlastnictví, ale fungují samostatně, přičemž respektují principy tržní ekonomiky a konkurenceschopnosti. Tento model ekonomiky se však v praxi nikdy nerealizoval.¹²

1.2 Počátky sovětské nedůvěry

Politický vývoj v Československu, směřujícím k větší svobodě a demokracii občanů, vzbudil pochybnosti Kremlu. K obavám přispěly rovněž protiruské demonstrace polských radikálních studentů, kteří se dovolávali Dubčeka.

Nesouhlas s politikou Alexandra Dubčeka vyšel najevo během schůzky států Varšavské smlouvy v březnu 1968 v Drážďanech. Západoevropský tisk sledoval s velkým zájmem a sympatiemi vývoj v Československu, avšak vlády západních států se držely strategie nezavdat záminku Sovětům k obavám, že se snad Západ snaží využít Československého vývoje ke změně poměru sil v Evropě. USA byly v této době zaměstnány válkou ve Vietnamu, proto pro ně dění v Československu nebylo prioritní. Zahraniční politika vůdců pražského jara však zůstávala věrná svým spojeneckým závazkům vůči státům Varšavské smlouvy. Během návštěvy Československa v srpnu 1968

---

¹⁰ CUHRA, Jaroslav et al.: *České země v evropských dějinách*, 1. vyd. Praha, Paseka 2006, ISBN 80-7185-794-7, s. 232.

¹¹ TŮMA, Oldřich et al.: *Dějiny českých zemí*, 1. vyd. Praha, Karolinum 2008, ISBN 978-80-246-1544-8, s. 425.

¹² MĚCHÝŘ, Jan: *Velký převrat, či snad, Revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřečené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*, 1. vyd. Praha, Progetto 1999, ISBN 80-86366-00-6, s. 33.

vyjádřili své pročeskoslovenské sympatie jugoslávský prezident Josip Broz Tito i rumunský vůdce Nicolai Ceaușescu.

Vedení KSČ vnímalo narůstající tlak a nedůvěru států Varšavské smlouvy během jednání na jaře a v létě 1968. Ve snaze uklidnit stávající napjatou situaci se rozhodlo akceptovat požadavek Sovětů, aby se vojenské cvičení s účastí vojenských jednotek konalo již v létě 1968, přestože naplánované bylo až na rok 1969. Československou veřejnost však udržovalo záměrně v nevědomosti, aby se situace v zemi nevyhrotila prostřednictvím radikálních skupin. Stále tedy sílila podpora a naděje obyvatelstva v demokratizaci Československa. Náladu veřejnosti nezměnilo ani vojenské cvičení Šumava, které proběhlo v červnu, avšak odsun vojenských jednotek probíhal ještě dlouho po jeho skončení.

K občanské angažovanosti vyzval český prozaik a fejetonista Ludvík Vaculík svým proslulým textem 2000 slov, v němž vyjadřuje podporu demokratickým principům Akčního programu a vyzývá lidi k prosazování vlastní iniciativy a rozhodnutí.¹³

Odmítnutí účasti na dalším společném zasedání států Varšavské smlouvy, konaném v červenci ve Varšavě, vnímala rozjitřená veřejnost jako gesto nezávislosti. Pro čelní komunisty východního bloku to však znamenalo jasný důkaz přerušování spolupráce se členy Varšavské smlouvy. Posledním pokusem Leonida Iljiče Brežněva (od roku 1964 generální tajemník ÚV KSSS a předseda prezidia Nejvyššího sovětu SSSR od roku 1977) o řešení stávající situace bez vojenského zásahu se stalo jednání mezi sovětskou a československou delegací konané v Čierné nad Tisou na přelomu července a srpna. Závěry tohoto jednání byly shrnuty v tzv. bratislavské deklaraci a snažily se přimět Dubčekovo vedení k radikálním zásahům proti formující se občanské společnosti, k obnovení utlumené činnosti Státní bezpečnosti a k opětovnému zavedení cenzury. Obsah deklarace však obě strany interpretovaly odlišně. Dubček se domníval, že kompromisem z Čierné získá čas na uskutečnění 14. sjezdu ÚV KSČ a záměrně oddaloval plnění radikálních požadavků Sovětů, např. omezení svobody médií. Brežněv ovšem očekával splnění požadavků okamžitě, a když prohlédl Dubčekovu taktiku hry o čas, rozhodl se jednat. Dne 18. srpna 1968 se narychlo sešli představitelé „pětky“ (pět států Varšavské smlouvy: Sovětský svaz, Maďarsko, Bulharsko, Polsko, NDR) a schválili obsazení Československa svými vojsky.¹⁴

---

¹³ CUHRA, Jaroslav et al.: *České země v evropských dějinách*, 1. vyd. Praha, Paseka 2006, ISBN 80-7185-794-7, s. 233.

¹⁴ Tamtéž, s. 234.

Vojenský zásah proti „kontrarevoluci“ podporovali i odpůrci reform, soustředění kolem Vasilu Bil'aka, který zastával od roku 1968 funkci prvního tajemníka ÚV KSS a byl členem předsednictva a sekretariátu ÚV KSČ. Tato skupina stranických činitelů a důstojníků tajné policie a armády se chystala k otevřenému vystoupení a o pomoc při záchraně socialismu tajně požádala sovětské vedení.¹⁵

1.3 Vpád sovětských vojsk do Československa

Zásadní roli měli v průběhu samotného vojenského obsazení sehrát zasvěcenci z řad ÚV KSČ, kteří byli s plánem sovětské okupace seznámeni a měli za úkol informovat o plánované invazi ostatní členy předsednictva. Sověti předpokládali, že tzv. „zdravé síly“ dokáží získat na svou stranu další konzervativně orientované členy. Tento předpoklad se však v praxi nepotvrdil. Během jednání předsednictva ÚV KSČ dne 20. srpna 1968 oznámil předseda vlády Oldřich Černík, že československé hranice překročila sovětská vojska. Zpráva vyvolala překvapení a dezorientaci i u těch odpůrců reform, kteří nebyli do plánu intervence zasvěceni. Nakonec se stoupencům sovětské okupace nepodařilo získat na svou stranu většinu, čímž scénář politické intervence hned první noc úplně zkrachoval.¹⁶

Z vojenského hlediska však útok na Československo zcela uspěl. V noci z 20. na 21. srpna 1968 přistálo na ruzyňském letišti v Praze zvláštní sovětské letadlo, jehož osádka řídila přistání invazních jednotek. Sovětská komanda obsadila generální štáb a klíčové budovy v Praze. Ve 23 hodin překročily státní hranice v několika hlavních proudech desítky tisíc vojáků s tanky, vojenskými letadly a bojovou technikou. Československá armáda dostala pokyn neklást odpor. Přestože její jednotky byly blokovány v kasárnách, nepodřídila se pokusům o odzbrojení a odmítla spolupracovat při zásobování potravinami a pohonnými hmotami.

Sídlo ÚV KSČ se podařilo obsadit až k ránu, kdy už byly ulice plné demonstrující veřejnosti, která se snažila zabránit postupu okupačních vojsk stavěním provizorních barikád. Sovětští vojáci na mnoha místech zahájili střelbu, jíž první den intervence padly za oběť desítky mrtvých a stovky raněných civilistů. Další útoky směřovaly k budově Československého rozhlasu. Ani po obsazení budovy se Sovětům nepodařilo

---

¹⁵ PERNES, c. d., s. 276.

¹⁶ TŮMA, c. d., s. 433.

přerušit probíhající vysílání. Následně se k šíření nenásilné, avšak působivé formy odporu připojila i televize a tisk. Celá země byla opatřena protiokupačními plakáty a nápisy, silniční ukazatele i názvy ulic ve městech byly během několika hodin odstraněny, aby se intervenčním vojskům ztížila orientace.¹⁷

První projev prezidenta Ludvíka Svobody byl odvysílán Československým rozhlasem v 8.15 hodin ráno. Vyzýval občany k rozvaze a zachování klidu, přičemž současně zdůraznil, že k sovětskému vpádu došlo bez vědomí a souhlasu československých orgánů.

Prosovětské skupině ve vedení strany se nepodařilo ustanovit provizorní dělnicko-rolnickou vládu, proto se rozhodli využít všeobecné důvěry v reformní politiky, kteří byli zatčeni a drženi v internaci v Sovětském svazu. Dne 22. srpna začal v Praze mimořádný XIV. sjezd KSČ, během kterého bylo zvoleno nové vedení KSČ, jehož členy byli i A. Dubček, J. Smrkovský a O. Černík, kteří byli sovětskými vojáky zatčeni a odvezeni do Moskvy. O jejich návrat se zasadil prezident Ludvík Svoboda, který byl rozhodnut přivést zadržované politiky zpět, avšak za předpokladu, že budou nadále se Sověty spolupracovat. Definitivní kapitulací reformistů bylo podepsání tzv. moskevského protokolu, v němž prakticky přijali všechny sovětské požadavky výměnou za vlastní návrat do funkcí a příslib postupného stahování jednotek z velkých měst.

Gustáv Husák napadl platnost 14. sjezdu a díky slovenské podpoře byl nakonec tento sjezd prohlášen za neplatný. Gustav Husák se stal členem předsednictva ÚV KSČ a stal se i prvním tajemníkem ÚV KSS.

A. Dubček, J. Smrkovský a O. Černík byli sice po návratu ze SSSR vítáni jako hrdinové, jakmile však začaly vycházet najevo podrobnosti o moskevských ujednáních, ztráceli důvěru veřejnosti.

Okupační vojska byla dle dohody postupně stažena z většiny velkých měst, nicméně část jednotek zůstala. Dubčekovo vedení bylo donuceno k uzavření dohody o dočasném pobytu sovětských vojsk v Československu, který trval až do roku 1991.¹⁸

---

¹⁷ TŮMA, c. d., s. 433.

¹⁸ Tamtéž, s. 434.

1.4 Vývoj Československa po srpnu 1968

Cíle okupačních zemí, bezprostředně po invazi do Československa, zmařil nenásilný odpor obyvatelstva, který paralyzoval všechny snahy ovládnout veřejný prostor. Snaha přesvědčit veřejnost, že vojska byla nasazena v souladu s přáním „lidu“, ztroskotala na odmítavém prohlášení KSČ a vedení státu. Přes prosazené zavedení cenzury byla svoboda slova zatím pouze omezena a média byla stále důležitým faktorem veřejného dění. Oslavy státního svátku 28. října doprovázely demonstrace umělců, odborových svazů a dělnických výborů za svobodu slova, které vyústily v několikadenní stávkou studentů vysokých a středních škol. Reformní předáci, v čele s Dubčekem, se však snažili společnost uklidnit, přičemž své naděje vkládali do jednání na listopadovém zasedání ÚV. Po vzniku Federálního shromáždění (FS) v lednu 1969 bylo však třeba obsadit funkci předsedy FS. Gustáv Husák, jenž spolu s dalšími začal hledat, v zájmu své kariéry, cestu k Sovětům, využil příležitosti zbavit se J. Smrkovského pomocí argumentace, že toto místo musí zastávat Slovák. I přes odpor veřejnosti mu tato taktika nakonec vyšla. Kapitulantská politika československého vedení vyburcovala vlnu protestních akcí. Nejvýraznějším projevem odporu bylo upálení studenta University Karlovy Jana Palacha dne 16. 1. 1969.

Srpnové události se promítly také do hokejového šampionátu probíhajícího v březnu 1969, který se kvůli sovětské intervenci nekonal v Praze, ale ve Švédsku. Čeští a slovenští hokejisté využili příležitosti k odvetě za srpen a v utkáních nad SSSR dvakrát zvítězili, což vyvolalo výbuch spontánního nadšení. Během oslav však byly zdemolovány některé sovětské objekty, což poskytlo záminku ke stupňování tvrdého sovětského tlaku na Dubčekovo ustupující vedení.¹⁹

Politický převrat byl definitivně završen tajnou dubnovou schůzkou Brežněva s Husákem na Ukrajině. Po Dubčekově rezignaci byl Gustáv Husák jmenován do čela strany, avšak jeho manévrovací prostor byl značně omezen, jelikož významné pozice drželi také zjevní agenti Moskvy Vasil Bil'ak a Alois Indra.

Během prvního výročí srpnových událostí roku 1968 proběhly v Praze bouřlivé demonstrace, na něž však byly zejména Lidové milice dostatečně připraveny. Po Dubčekově pádu byly vyčleněny a vycvičeny speciální ozbrojené policejní jednotky, určené k likvidaci veřejných protestů. Další protesty byly potlačovány i ve většině velkých

---

¹⁹ TŮMA, c. d., s. 436.

měst. Výsledkem bylo několik mrtvých a přibližně 25 000 zatčených lidí, z nichž byla většina na policejních stanicích či ve vězení surově týrána.

22. srpna přijalo Federální shromáždění zákonné opatření č. 99/1969 Sb. (tzv. pendrekový zákon) k udržení klidu a pořádku, které nakonec podepsal i Alexander Dubček, v té době stále ještě předseda parlamentu, a poskytl tím režimu právní nástroje k intenzivní pacifikaci společnosti. Odpůrci režimu mohli být drženi ve vazbě týdny bez rozhodnutí soudu, soudní řízení byla zjednodušována a urychlována, společenské organizace mohly být rozpouštěny a lidé vylučováni z práce či ze studia. V říjnu byla zrušena i doposud relativně liberální pravidla pro cestování na západ.²⁰

Zárodky občanské společnosti byly úspěšně likvidovány. Zbývajících reformistů a neposlušných poslanců se režim zbavil tím, že je donutil rezignovat na své funkce nebo byli parlamentem vyloučeni ze svých řad. Čistky existenčně postihly přibližně půl milionu občanů, kteří se angažovali v obrodném procesu v naději, že se podaří přeměnit totalitní systém v demokratický socialismus.²¹

---

²⁰ Tamtéž, s. 438.

²¹ MĚCHÝŘ, c. d., s. 34.

2 Normalizace

Ve vzrušené atmosféře posrpnových měsíců se však již připravoval frontální útok na celé reformní hnutí. V dubnu 1969 byl Alexander Dubček odstraněn ze své funkce prvního tajemníka KSČ a na jeho místo byl dosazen Gustáv Husák, pod jehož vedením započal proces tzv. normalizace, kdy byla obnovena cenzura, zrušeny a usměrněny nejrůznější organizace vzniklé během pražského jara. Byly uzavřeny hranice a provedeny rozsáhlé čistky nejen v komunistické straně, ale i ve všech úřadech, podnicích a školách.²²

Komunistická strana započala proces normalizace nejprve u sebe. Počátkem roku 1969 se staly stranické prověrky legálním prostředkem k očištění i státních institucí a společenských organizací od představitelů reformního proudu, kteří převládali v jejich vedení. Členové KSČ, kteří byli vyškrtnuti ze strany, nemohli zastávat význačnější vedoucí funkce, neměli nárok na služební postup a často byli odsouzeni k nekvalifikované práci (např. z učitelů a vědeckých pracovníků byli rázem skladníci či topiči). Nejprísnější tresty postihly tzv. pravicové oportunisty neboli osmašedesátníky, kterým se zpočátku dostávalo podpory obyvatel, ale později znamenalo toto označení spíše jejich dehonestaci. Novináři, kteří nesouhlasili se vstupem okupačních vojsk a s normalizačním režimem, byli prostřednictvím prověřovací komise zbaveni do konce roku 1970 členství v Českém svazu novinářů. Znornalizování se nevyhnulo ani organizacím Junák či K 231, ustanoveným v období Pražského jara, jimž ministerstvo vnitra nedalo povolení k činnosti.

Za jeden z předělů normalizace lze označit prosinec 1970, kdy Ústřední výbor KSČ přijal tzv. Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ, obsahující lživé teze o údajné vyhocené kontrarevoluční situaci v Československu během srpna 1968. Vlastenecké projevy charakterizuje jako pomýlení způsobené médii, jež byla ovládána kontrarevolucionáři. Hrdinové roku 1968 jsou zde označováni za zrádce, zrádci naopak za hrdiny. Namísto okupace je zaveden termín bratrská pomoc. Tento normalizátorský text se stává návodem jak myslet a mluvit.²³

Na druhé straně rostla sociální sféra, která byla z počátku postavená na sovětské výpomoci. Lidé mohli čerpat rozsáhlé novomanželské půjčky, zvyšovaly se dětské přídavky, takže vzrostl počet narozených dětí (Husákovy děti) a v souvislosti s tím vzrůstala výstavba sídlišť. Díky těmto výhodám, které se ve společnosti projevovaly, byli

---

²² OLIVOVÁ, Věra: *Dějiny nové doby 1948- 2008*, 1. vyd. Brno, TeMi CZ, s. r. o. 2008, ISBN 978-80-87156-16-2, s. 225.

²³ MĚCHÝŘ, c. d., s. 35.

lidé vedeni k tiché akceptaci režimu. Obyčejným lidem to vyhovovalo, neboť měli zajištěné základní potřeby do budoucnosti, včetně jistoty práce a odměny za ni.²⁴

Postupně však začal klesat národní důchod a životní úroveň stagnovala, zhoršovaly se i další životní podmínky. Normalizace rozdělila společnost na několik odlišných skupin.

Normalizátoři

Skupina lidí, která se otevřeně ztotožnila s normalizačním systémem a budovala si v jeho rámci svou kariéru, se nazývala normalizátoři. Přestože tito lidé nebyli kvalifikovaní či postrádali odborné znalosti, zastávali zpravidla dobře placená místa ve všech institucích. Pro jejich zřejmou ochotu sloužit režimu byli označováni za kolaboranty. Oni se však považovali za internacionalisty, kteří považují okupaci za internacionální pomoc ohroženému socialismu.²⁵

Disidenti

Mezi disidenty se řadila nevelká část občanů, kteří se nesmířili s okupačním režimem. Dodržovali sice zákony a právní normy, ale různými způsoby protestovali proti politice a praktikám normalizačního systému. Za své postoje byli režimem diskriminováni. Směli být zaměstnáni jen ve špatně placených profesích, kde neměli kontakt s veřejností. Mnozí z nich byli také pod různými záminkami vězněni.

Šedá zóna

Šedou zónu tvořili občané, kteří svým postojem přistoupili na určitý způsob soužití s režimem na základě „společenské smlouvy“. Tato nepsaná dohoda zajišťovala lidem větší volnost v osobním životě, přičemž nesměli záměrně vystupovat proti normám společnosti. Někteří však přesto dávali najevo svou nespokojenost s normalizací. Od mlčení či kritiky v rodinném kruhu až po nezávazné kontakty s disidenty, případně čtení či rozšiřování samizdatu.²⁶

Nový režim si byl jist zdoláním opozice, a tak provedl v listopadu 1971 volby do zastupitelských sborů. Normalizační režim se nepochybně upevnil, ale opozici úplně nepotlačil. Hlavní oporou režimu se stala StB, která měla odhalovat a izolovat „nepřizpůsobivé“ občany. Zvýšená cenzura oddělovala Československo od světa. Kultura a věda se dostala pod přímý politický a ideologický dozor komunistické strany. Společnost

---

²⁴ CUHRA, c. d., s. 264.

²⁵ MĚCHÝŘ, c. d., s. 38.

²⁶ Samizdat - nelegální tiskoviny, většinou strojopisy, které autor nebo jeho přátelé rozmnožili a rozšiřovali tajně.

pomalu upadala do apatie, neboť neměla možnost sama sebe poznávat, vyvíjet se a proměňovat. Lidé se uchýlili do soukromí a vzdali se veřejné činnosti.²⁷

V tomto období se díky urbanizaci většina obyvatelstva koncentrovala do menších domácností na relativně slušné úrovni bydlení. Malé obce se částečně vylidňovaly, spojovaly se ve větší celky a zvyšoval se podíl obyvatel ve městech. Díky tomu se zvyšovala zaměstnanost v terciální sféře oproti zemědělství, které zaznamenávalo dlouhodobé zpomalení růstu. Příčinou toho bylo zvýšení mechanizace a koncentrace výroby. V průmyslu a stavebnictví stagnoval růst zaměstnanosti v souvislosti s poklesem ekonomického růstu a investic.

Znormalizovalo se i řízení národního hospodářství. Režim těžil do poloviny 70. let z vývoje založeného v předcházejícím pětiletí. Docházelo ke zpoždování ekonomiky a rozvoje společnosti za vyspělou částí světa. Podstata protireformního kurzu v ekonomické a sociální oblasti spočívala zejména v realizaci tzv. stabilizačních opatření, jejichž úkolem bylo naplnit závazek moskevských dohod o poskytnutí zvláštních pravomocí ve vládě. Hlavním nástrojem se stala centralizace hospodářství, jejímž cílem bylo udržet nadvládu nad ekonomikou a společností a nedopustit její ohrožení. Podniky se zaměřovaly na nárůst pracovních sil, zvyšování investic do paliv a energetiky místo hledání cest k úsporám lidské práce, surovin a materiálů, čímž se snižovala efektivnost výroby.²⁸

Pro zajištění blahobytu dosavadní postupy hospodářství nestačily a náznaky krize sociálního státu v 70. letech omezovaly úlohu státu v ekonomice, ale i sociální oblasti. Ukázalo se, že rostoucí nezaměstnanost a vyřazení z trhu práce části lidí neschopných se adaptovat na nové potřeby stále zvyšovaly nároky na sociální výdaje a znemožňovaly vzdát se úlohy státu při sociální ochraně potřebných. Do nové etapy globalizace nelze model čistě ekonomického rozhodování aplikovat na všechny oblasti života společnosti a zabudovat do ní určitou regulaci ekonomických a zejména společenských vztahů²⁹

Lidé chtěli nejen právě ten blahobyt, ale i kvalitu života, k níž patří bezpečné životní prostředí, osobní a kolektivní bezpečnost. Bránili se proti znečištění životního prostředí, a tím nutili politické vedení, aby uvolňovalo prostředky na jeho ochranu.

---

²⁷ KVAČEK, Robert: *České dějiny II*, 1. vyd. Praha, SPL PRÁCE 2002, ISBN 80-86287-48-3, s. 231.

²⁸ KALINOVÁ, Lenka: *Konec nadějí a nová očekávání*, 1. vyd. Praha, Academia 2012, ISBN 978-80-200-2043-7, s. 82.

²⁹ Tamtéž, s. 133.

V 80. letech se toto téma ohrožení životního prostředí stalo politickým, ekonomickým a sociálním rizikem, a proto se vedení státu muselo s důsledky tohoto ohrožení zabývat, neboť Československo patřilo k zemím „znečišťujícím okolí“.³⁰

Podstatný a důležitý posun v evropských vztazích představovala Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Závěrečný akt v Helsinkách podepsali roku 1975 prezidenti řady evropských států. Členové svým podpisem souhlasili se zněním charty, která upravovala soužití zemí s odlišnými společenskými režimy v Evropě. Jeho součástí byl i závazek dodržovat lidská práva, který umožnil položit základ pro působení opozice, jímž se stala na počátku roku 1977 Charta 77 - volné sdružení obránců lidských práv.³¹

Charta 77 spojila různé opoziční skupiny lidí, postižených existenčními a dalšími represemi, s ideovými odpůrci normalizace. Do této skupiny chartistů patřili reformní komunisté, liberálové a demokraté v čele s Václavem Havlem. Součástí chartistické skupiny byli představitelé undergroundu³², kteří představovali hnutí žijící po svém, s vlastními mravními zásadami, a tvořící svou kulturu. Patřili k nim zejména rockové skupiny, z nichž Plastic People of the Universe byla v roce 1976 soudně stíhána. Tyto represivní postihy byly jedním z důvodů ke vzniku Charty 77. Charta 77 chtěla upozorňovat na konkrétní porušování občanských práv a předkládat návrhy k prohlubování těchto práv. Říkala pravdu o normalizačním režimu, který neustále nutil „žít ve lži“, nevnímal si reality a všelijak byla tato pravda zastírána. Za dvanáct let podepsalo Chartu 77 200 občanů. Text Charty byl velmi umírněný. Žádal pouze, aby vláda ČSSR dodržovala zákon č. 120 Sb. z roku 1976, který mezi československé právní normy zařadil dohody o lidských právech zakotvených v Závěrečném aktu. Signatáři Charty byli často pronásledováni a perzekuováni zejména StB a jejich život byl často ztěžován. Charta jako ideové hnutí představovala jedinečný opoziční jev ve střední Evropě a vůbec v sovětském bloku. Za svého mnoholetého působení si získala stálý ohlas a podporu demokratických sil ve světě. Mezi první mluvčí patřil filosof Jan Patočka, který podlehl vyčerpávajícím policejním výslechům. Mezi další mluvčí patřil i Václav Havel, který přinesl Chartě její mravní program, a politik Jiří Hájek. Charta nezakládala žádné protistátní ani antisocialistické hnutí, přesto ji komunistické vedení hodnotilo jako nebezpečný politický

---

³⁰ KALINOVÁ, c. d., s. 135.

³¹ MĚCHÝŘ, c. d., s. 47.

³² Underground- označuje především hnutí zvané také druhá kultura, jejímž vůdčím duchem byl český teoretik umění a básník Ivan Martin Jirous a nejvýraznějšími zástupci hudební skupiny The Plastic People of the Universe a DG 307.

čin a snažilo se ji potlačovat a umlčovat. Chartisté považovali za své hlavní poslání informovat veřejnost o aktuálních problémech společnosti a vyzývat orgány k nápravě špatných věcí. Zrodila se celá řada samizdatových edic, přinášejících původní díla českých a slovenských autorů, která komunistická nakladatelství odmítala vydat, ale také knihy zakázaných zahraničních spisovatelů.³³

V roce 1978 založilo 17 odvážlivců (vesměs signatáři Charty 77) Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). Jeho posláním bylo sledovat případy osob, které byly trestně stíhány či vězněny za projevy svého přesvědčení, nebo které se staly obětmi policejní a justiční svévole, seznamovat s těmito případy veřejnost i úřady a dle možností postiženým pomáhat. Za tyto činy bylo v květnu 1979 několik členů VONS zatčeno a většina z nich odsouzena na 3-5 let vězení (např. Václav Havel, Petr Uhl, Jiří Dienstbier). Za dobu své existence vydal VONS 1125 sdělení.³⁴

Na sklonku 80. let vznikala řada nekonformních skupin, obecně označovaných jako nezávislé iniciativy, které vytvářely zárodky opozice, jež se dříve či později musela změnit ve významnou společenskou sílu. K blížícímu se dějinnému zvratu přispěly zejména skupiny, které dávaly najevo svůj odpor veřejnými demonstracemi, mimo jiné aktivisté, sdružující se pod hlavičkou Demokratická iniciativa, založená roku 1987. V roce 1988 vzniklo Hnutí za občanskou svobodu, Klub za socialistickou přestavbu Obroda, dále Nezávislé mírové sdružení, České děti nebo Mírový klub Johna Lennona. Vznikaly rovněž nové debatní kroužky, v bytech se konaly diskusní semináře, stoupenci Charty pořádali v soukromí koncerty a divadelní představení.³⁵

Jen malá část obyvatelstva Československé socialistické republiky si zachovala svou občanskou důstojnost tím, že nepodepisovala různé anticharty, odmítala nabízené členství v KSČ, neúčastnila se voleb ani prvomájových průvodů, čím si však tyto lidé více či méně uzavírali kariérní postup.³⁶

---

³³ CUHRA, c. d., s. 260.

³⁴ MĚCHÝŘ, c. d., s. 48.

³⁵ PERNES, Jiří: *Československo 1946-1992*. 1. vyd. Praha, Albatros 1997, ISBN 80-00-00531-X, s. 52.

³⁶ Tamtéž, s. 50.

3 Změny komunistických režimů ve státech sovětského bloku

V první polovině 80. let došlo k vyostření vztahů mezi Sovětským svazem a Spojenými státy. Americký prezident Ronald Reagan a britská premiérka Margaret Thatcherová formulovali politiku USA a Velké Británie, která odmítala ústupky SSSR, a vyznačovala se ofenzivní politikou, hlavně poté, co Sověti uskutečnili invazi do Afghánistánu a Poláci potlačili hnutí Solidarity. Jednání NATO s Moskvou o stažení raket středního doletu z Evropy nevedlo k dohodě, a proto Západ na konci roku 1983 přistoupil na instalování raket na území západního Německa, Británie, Itálie a Belgie. Tato vojenská opatření vyvolala bouřlivé protesty části západoevropské veřejnosti. Protesty a demonstrace ve Spolkové republice vyvrcholily v polovině 80. let. Přestože západoevropské mírové hnutí, vyznačující se ostrým antiamerikanismem, mělo v této době velký vliv, pokračovaly vlády Británie, SRN a Itálie ve svých vojenských plánech, které byly zaměřeny na další odstrašování Sovětského svazu a na pokračování pevného spojení s USA. V roce 1983 uskutečnil Reagan tiskovou konferenci, na které označil Sovětský svaz za „říši zla“. Tato politika vedená Reaganem sledovala celosvětové zatlačování komunismu a zároveň byla politikou zdůrazňující a prosazující lidská práva a svobody.³⁷

3.1 Plánované reformy východního bloku 1985 – 1989

Polská krize, podnětená opozičním nezávislým hnutím Solidarity, povzbudila zesílení režimní propagandy a násilí vůči opozičním tendencím i v celém východním bloku. Naděje na změnu vyvstala po smrti Leonida Brežněva, kdy se prvním tajemníkem ÚV KSSS stal 12. 11. 1982 Jurij Andropov, bývalý předseda sovětské tajné policie. Ten však reagoval na přetrvávající představu o možné západní vojenské agresi rozmístěním jaderných raket v Československu a NDR. S tímto krokem však nesouhlasili zejména východoněmečtí komunističtí funkcionáři. Ani další Brežněvův nástupce Konstantin Černěnko, který rovněž záhy zemřel, neměl schopnosti sovětskou politiku změnit. V roce 1985 dosadili do čela KSSS Michaila Gorbačova, jehož politika přestavby (perestrojky) se svými rysy a záměry podobala reformnímu hnutí v Československu na jaře 1968.³⁸

---

³⁷ CUHRA, c. d., s. 268.

³⁸ Tamtéž, s. 271.

Přestože Michail Gorbačov proklamoval svou víru v socialismus, získávala zahraniční politika pozvolna novou podobu. V mysli veřejnosti měla být plánovaná perestrojka (přestavba) považována za krok ke změnám od tuhého stranicko-policejního režimu a vést k rovnosti Sovětského svazu a ostatních států východního bloku. Ve skutečnosti se však hovořilo pouze o demokratizaci, nikoli demokracii, a o „glasnosti“ (otevřenosti), ne svobodě slova. Přistoupilo se k volbám mezi více kandidáty, a to jak v rámci KSSS, tak v rámci sovětů. Neznamenal to však, že by byly povoleny strany nové. Gorbačov předpokládal, že sovětská politika i hospodářství budou socialistickými zeměmi podporovány účinněji, když půjde o dobrovolnou, nikoli vynucovanou spolupráci. Sovětské obyvatelstvo nová politika uspokojovala až do chvíle, kdy začala vycházet najevo bolestivá hospodářská opatření, která měla vyřešit zastaralost sovětských podniků a zvýšit odbyt domácích výrobků.

V letech 1987 a 1988 byly přijaty nové zákony, které vymezily samosprávu státních podniků a zajistily jim samostatné financování. Družstevní zákon v menší míře umožnil vznik nových soukromých podniků. Socialistická struktura vlastnictví byla však nadále pod státním dozorem. Gorbačov sám brzy upustil od glasnosti, která měla pomoci při řešení slabých míst v systému. Kritika stávající politiky podryvala autoritu samotné komunistické strany, čímž se krok za krokem z ekonomického ozdravení socialismu stávala destrukce jeho základních dogmat (např. volby s více kandidáty od roku 1987 v rámci KSSS, zeslabení represe zbývajících disidentů).

Vedení států Varšavské smlouvy si sice příznaky krize uvědomovalo, stejně jako v Sovětském svazu však ani nikdo ve východním bloku jasně neformuloval nebezpečí hrozícího kolapsu celých systémů.³⁹

3.2 Krize komunistického režimu v Československu v letech 1985 - 89

Jedním z problémů krize komunistického režimu byla kolize mezi zajištěním lidských práv a odmítání opozičních skupin. Hlavním cílem už nebylo budování ideální, rovnostářské komunistické společnosti jako v padesátých letech, ale pouze obhajoba existující praxe, tzv. reálného socialismu. Vládnoucí komunistická elita v čele s Gustávem Husákem, Vasilem Biľakem a Miloušem Jakešem oficiálně proklamovala sympatie s reformami zavedenými pod záštitou perestrojky či glasnosti, ve skutečnosti se však

---

³⁹ CUHRA, c. d., s. 283.

přílišné liberalizaci, v duchu pražského jara, bránila. Jedním z prostředků, jak udržet veřejnost v nevědomosti o mezinárodním dění a politickém vývoji, bylo ovládnutí médií. Oficiální média, propagující informace sloužící k legitimizaci režimu, se těšila státní podpoře, naopak alternativní zdroje (kritické k režimu) byly oficiálně akceptovány, ale ve výsledku dělал všechno pro to, aby je omezoval či přímo likvidoval.

Nejviditelnějším projevem krize systému byl narůstající počet manifestací při nejrůznějších výročích, např. tzv. Navrátilova petice za náboženskou svobodu z podzimu 1987 či demonstrace připomínající dvacáté výročí okupace. Interní analýzy poukazyvaly rovněž na problém tzv. stínové či jánošíkovské politiky, kdy stát bohatým podnikům bral a chudým dával, avšak s tím výsledkem, že chudí byli nakonec všichni. O zhoršujícím se školství zase svědčily údaje průzkumu z roku 1985, kdy počet vysokoškoláků byl nižší než v Bulharsku či SSSR. Definitivní pád Gustáva Husáka nastal v prosinci 1987, kdy byl ve funkci generálního tajemníka KSČ nahrazen Miloušem Jakešem. Veřejnost však neznala pozadí tohoto kroku, při němž se naplno projevila osobní nesnášenlivost stranických funkcionářů, kteří v Gustávu Husákovi viděli neužitečnost, a proto byl nahrazen Miloušem Jakešem.⁴⁰

Politický a hospodářský vývoj v Československu 80. let však nelze zcela ztotožnit s proměnami komunistického režimu v ostatních státech východního bloku. Vedení komunistické strany udržovalo až do svého pádu všechny kontrolní mechanismy dozoru nad občany. Uvnitř KSČ se nezformovalo liberální křídlo jako v maďarské nebo polské komunistické straně, které by odstartovalo reformy. V Československu nepůsobila skutečná politická opozice podobná např. polské Solidaritě. Přesto se však československý komunistický režim druhé poloviny osmdesátých let v řadě ohledů proměnil.

Tlak začal postupně slábnout v roce 1988, kdy přestalo být rušeno vysílání rádia Svobodná Evropa. Téhož roku připustil oběžník uveřejněný v časopise Život strany, aby se několik desítek dosud zakázaných knižních titulů, do té doby zamčených v knihovních trezorech, opět mohlo objevit ve veřejných knihovnách. Cenzura se stala benevolentnější. Do kin propustila mimo jiné i cimrmanovský film Nejistá sezóna a jiná kritická díla. Příslušné československé úřady vyhověly žádosti pěti nezávislých iniciativ (České děti, Hnutí za občanskou svobodu, Charta 77, Nezávislé mírové sdružení a Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných) uspořádat v Den lidských práv manifestaci dne 10. 12. 1987,

---

⁴⁰ CUHRA, c. d., s. 286.

na jejímž závěru podepsali někteří příznivci petici požadující propuštění politických vězňů, zastavení perzekuce aktivistů nezávislých iniciativ, uvedení československého právního řádu do souladu s mezinárodními pakty o lidských právech, zahájení dialogu s církvemi a všelidovou diskusi o nové ústavě.⁴¹

---

⁴¹ OLIVOVÁ, c. d., s. 226.

4 Revoluční rok 1989

4.1 Mezinárodní dění v roce 1989

Předznamenáním roku 1989 se staly otřesy půdy v Arménii a boření starých dogmat a přístupu. Neštěstí v Arménii dokázalo spojit humanitární pomoc celého světa. Do postižené oblasti byly zasílány potraviny a zdravotnický materiál. Při tomto zemětřesení zahynulo více než 25 tisíc lidí.

V únoru 1989 proběhla v Paříži mezinárodní konference o zákazu chemických zbraní, kdy světová veřejnost ocenila prohlášení SSSR, že neskladuje chemické zbraně mimo své území a že se zavázal k likvidaci těchto zbraní. Konference probíhala úspěšně a byly dohodnuty další kroky k odstupu od Atlantiku po Ural. Amerického prezidenta Ronalda Reagana vystřídal nový prezident George Bush a probíhala další jednání a dialogy s Michalem Gorbačovem.

Vrcholí krize sovětského bloku, kdy představitelé států Sovětského svazu žádají svoji autonomii a jistou politickou nezávislost na Sovětském svazu. V tomto období SSSR počal se stahováním svých jednotek z Afgánistánu, kde padlo 13 860 sovětských vojáků, 35 000 bylo zraněno a 311 zůstalo nezvěstných. Vrcholným setkáním v Evropě se stala 6. března schůzka ministrů zahraničních věcí účastnických zemí ve Vídni, kde ministr zahraničí E. Ševarnadze navrhoval tříetapové snížení konvenčních ozbrojených sil obou paktů. Na schůzce byly předneseny od řady delegací připomínky k nedodržení lidských práv v Československu. Mimořádný nárůst vnitropolitické aktivity na všech úrovních, ve všech republikách SSSR byl zaznamenán i v souvislosti s volbami delegátů na sjezd lidových poslanců. Tyto volby byly v podstatě historické, neboť byly tajné a vybíralo se z několika kandidátů. Volbám předcházely diskuse, které se nevyhýbaly žádným tématům. Poslanci nemohli být zvoleni ti, kteří zastávali státnické funkce. Vrcholnou vnitropolitickou událostí v SSSR s mezinárodním dosahem se stal sjezd lidových poslanců. Zde zazněla tvrdá slova kritiky na vedení státu. SSSR se ocitl ve vážné krizi, která zachvátila všechny sféry života.⁴²

Pád komunistického režimu ve státech východního bloku byl nevyhnutelný. Od února 1989 probíhala v Polsku, po vlně stávek, jednání u kulatého stolu mezi vládou a hnutím Solidarita, které následně zvítězilo v červnových volbách. Historicky prvním

---

⁴² CUHRA, c. d., s. 291.

nekomunistickým premiérem se stal Tadeusz Mazowiecky a komunistická strana se poté rozpustila.⁴³

Jednání mezi komunistickou vládou a opozicí kulatého stolu probíhala od června 1989 i v Maďarsku. Dne 18. září došlo k podpisu dohody, jež zaručovala právní a politické podmínky k přechodu k pluralitnímu systému. Následující měsíc se dobrovolně rozpustila Maďarská komunistická strana a 23. října 1989 byla vyhlášena Maďarská republika.⁴⁴

Vlna demonstrací za lidská práva sílila od počátku roku 1989 i v Německu. Průlom nastal po otevření maďarsko-rakouských hranic, které zapříčinilo masivní emigraci východoněmeckých obyvatel. Situace se stala tak neúnosnou, že 30. září umožnil ministr zahraničí Hans-Dietrich Genscher transport lidí do Spolkové republiky Německo. Oslavy 40. výročí vzniku NDR vyburcovaly obyvatelstvo k dalším intenzivním protestním akcím, které vyvrcholily 4. listopadu na Alexandrově náměstí v Berlíně. 9. listopadu, během tiskové konference vlády, došlo ke spontánnímu průlomu Berlínské zdi, která rozdělovala Německo od roku 1961. Tím skončila téměř padesátiletá éra diktatury v NDR a započalo znovusjednocení Německa.⁴⁵

Bulharští protirežimní aktivisté si v listopadu prosadili zrušení tajné policie, legalizaci demonstrací a povolení existence nekomunistických stran.

Výjimkou mezi nenásilným revolučním průběhem byl krvavý prosincový převrat v Rumunsku, který skončil popravou komunistického diktátora Nicolae Ceaușescu.

Během nuceného shromáždění v prosinci 1989 začali lidé překřikovat vůdcův projev, načež začala na jeho pokyn tajná policie do davu střílet. Rozhodující úlohu zde sehrála armáda, která se přidala na stranu demonstrantů. V následujících několikadenních bojích zemřely stovky lidí.⁴⁶

4.2 Pád komunistického režimu v Československu

Poslední rok komunistického režimu odstartoval masivní demonstrací 15. ledna 1989. Pět disidentských skupin na tento den ohlásilo konání pietního aktu na Václavském náměstí. Uctění památky sebeupálení Jana Palacha, které však nebylo povoleno, spontánně přerostlo v protirežimní demonstraci, kterou policie brutálně potlačila. Stejným způsobem

---

⁴³ CUHRA, c. d., s. 292.

⁴⁴ Tamtéž, s. 293.

⁴⁵ Tamtéž, s. 294.

⁴⁶ Tamtéž, s. 295.

opakovaně potlačovaly policejní jednotky ve spolupráci s Lidovými milicemi i následující opětovné mítinky. V následujících dnech bylo zadrženo a předvedeno několik set občanů, včetně představitelů nezávislých iniciativ. Na tyto události kriticky reagoval mezinárodní tisk. Protesty zazněly neoficiálně i ze států východního bloku, včetně SSSR.

V únoru zveřejnilo Hnutí za občanskou svobodu prohlášení nazvané Cesty k demokracii po lednových událostech, ve kterém se přihlásilo k „celospolečenskému dialogu“ jako jedinému prostředku pro řešení hluboké krize. Požadovalo zejména respektování lidských práv, především svobody shromažďovací, svobody spolčovací a svobody projevu. Nadále pokračovaly represivní akce. Někteří představitelé nezávislých iniciativ byli odsouzeni k nepodmíněným, podmíněným i peněžitým trestům (např. Václav Havel byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 9 měsíců).

V dubnu zahájil režim prostřednictvím sdělovacích prostředků masivní kampaň proti Alexandru Dubčekovi, který v rozhovoru pro maďarská média obhajoval reformy pražského jara a Gorbačovovu „přestavbu“.⁴⁷

V červnu zaslal kardinál František Tomášek prezidentu republiky Gustávu Husákovi dopis obsahující stanovisko katolické církve k připravované ústavě. Vyjádřil v něm názor, že nejlepší ze všech státních zřízení je „demokracie“, která přednostně zajišťuje svobodu a důstojnost lidské osoby při souběžné péči o sociálně slabé občany. Doporučil, aby v ústavě bylo zakotveno právo každého občana žít podle své víry a veřejně ji vyznávat a právo církví existovat a působit svobodně podle vlastních řádů. Rádio Svobodná Evropa zveřejnilo petiční akci Několik vět, v níž byly v sedmi bodech zformulovány klíčové požadavky opozice, počínaje propuštěním politických vězňů a konče potřebou diskuse o skutečně systémových změnách. Do listopadu 1989 se pod ni podepsalo na 40 000 občanů. Přesto, že měl každý podpis Charty 77 za následek existenční postih, proti signatářům a umělcům, kteří se ztotožňovali s myšlenkami Václava Havla, při podpisu petice Několik vět Státní bezpečnost nijak důrazně nezasáhla. Naproti tomu proti šířitelům petice Státní bezpečnost často zasahovala.

V srpnu policie opět tvrdě zakročila proti účastníkům manifestace připomínající intervenci roku 1968, během níž skandovali hesla na podporu nezávislých institucí. Násilné zásahy režimu proti opozici překryly v povědomí veřejnosti faktické uvolňování

---

⁴⁷ CUHRA, c. d., s. 283.

normalizačních otěží. Vládní vedení bylo přesvědčeno o stabilizaci politického systému. Protirežimní akce se omezily na jednotlivce či malé skupiny.

28. října se na výzvu nezávislých iniciativ uskutečnila v Praze na Václavském náměstí protirežimní demonstrace u příležitosti 71. výročí vzniku Československa. Policejní jednotky ji násilně rozehnaly.⁴⁸

4.2.1 Listopad 1989

Na počátku listopadu 1989 vyzvaly nezávislé iniciativy v čele s Chartou 77 prostřednictvím otevřeného dopisu ministra zahraničních věcí SSSR Eduarda Ševardnadzeho, aby odsoudil vojenskou intervenci Varšavské smlouvy v srpnu 1968.

9. listopadu proběhla v Praze demonstrace za propuštění aktivistů Hnutí za občanskou svobodu a redaktorů Lidových novin. I zde opět zasahovala policie a některé demonstranty zadržela.

11. - 17. listopadu proběhla v Teplicích, Litvínově, Mostě a Děčíně demonstrace za zlepšení životního prostředí. Místní funkcionáři přislíbili projednání dané problematiky na konci měsíce. V polovině listopadu 1989 se stala věc revoluce aktuálním případem.⁴⁹

Pátek 17. listopadu 1989 začal jako běžný pracovní den a zpočátku nenaznačoval žádné zásadní změny. Pražští studenti uspořádali vzpomínkovou manifestaci k připomenutí 50. výročí smrti Jana Opletala. Organizace se ujal Socialistický svaz mládeže a trasa průvodu měla vést pouze z Albertova na Vyšehrad, k hrobu Karla Hynka Máchy, kde se uskutečnil pietní akt a pokládání věnců. Poté se část davu odtrhla a vydala se směrem k centru Prahy. Z průvodu se ozývaly nespokojené hlasy kritizující vládu jedné strany, požadující zrušení Lidových milicí a vypsání skutečně svobodných voleb. Studenti a další účastníci průvodu se vydali do centra města kolem Národního divadla a po Národní třídě na Perštýn. Zde byl na základě rozhodnutí starosty městské části Praha 1 průvod zastaven příslušníky Veřejné bezpečnosti. Když část demonstrantů chtěla uposlechnout výzvy pořádkových složek k rozchodu, nebylo jí to umožněno. Cestu zpět uzavřely policejní jednotky a buldozery. K úniku zůstala jen ulička v duchu starého vojenského trestu: kdo proběhl, dostal ránu holí. Mnoho lidí bylo vážně zraněno a stopy krve byly na dlažbě patrné ještě v následujících dnech. Nahnání demonstrantů do uličky policejních pendreků

⁴⁸ MĚCHÝŘ, c. d., s. 58.

⁴⁹ SUK, Jiří: *Labyrintem revoluce*, 2. vyd. Praha, PROSTOR 2009, ISBN 978-80-7260-219-3, s. 520.

bylo pravděpodobně impulsem, který následně probudil i zbytek veřejnosti.⁵⁰ Další motivací byla i nepravdivá zpráva o smrti studenta Martina Šmída. Manifestu se zúčastnila i zahraniční média, která o celé akci informovala veřejnost dříve, nežli česká.⁵¹

Signatáři Charty 77, umělci a studenti DAMU se sešli následující odpoledne v Realistickém divadle a po zhodnocení událostí, které proběhly předešlý den na Národní třídě, přečetli studenti DAMU prohlášení o svém rozhodnutí započít stávkou a úmyslu vyzvat v následujícím týdnu občany ke generální stávce. Kostra tohoto prohlášení se stala základem pro rezoluci Občanského fóra.

V dalších dnech se i nadále scházely v Praze davy lidí a provolávaly v ulicích hesla typu: Jakeše do koše, Štěpána k lopatě, Dnešní heslo, předat veslo, Češi, pojďte s námi. Policie už však pouze pasivně přihlížela.

V neděli v podvečer se někteří signatáři Charty 77 sešli u Václava Havla a vznikla zde idea Občanského fóra. Následující týden se postavilo do čela masových demonstrací a v několika dnech se stalo mluvčím veřejnosti dožadující se zásadních politických změn. Členové OF vystupovali na Václavském náměstí, kde seznamovali občany se svým programem, informovali veřejnost o průběhu dění politické situace. V průběhu těchto dní byly pořádány i manifestace. Na pořadu dne bylo předání moci.

V pondělí 27. 11. 1989 začala skutečně celostátní generální stávka, která skončila úspěšně.⁵²

4.3 Polistopadové změny

V závěru roku 1989 probíhala intenzivní jednání mezi reprezentanty občanského hnutí, představiteli KSČ a vlády. Jednalo se o změnách, kterým listopadové události otevíraly cestu. U kulatých stolů se dosáhlo dohody o odstranění prezidenta Gustáva Husáka a o reorganizaci federálního parlamentu a vlády. Adamcova vláda připravila návrhy ústavního zákona o vypuštění článku o vedoucí úloze KSČ a marxismu-leninismu jako státní ideologie v Československu, které Federální shromáždění schválilo. Všeobecné pobouření však Adamec následně vyvolal návrhem na nové sestavení vlády, kterou mělo tvořit 15 komunistů a pouze 5 nekomunistů. Lidé začali opět vycházet do ulic. Koordinační

⁵⁰ OTÁHAL, Milan - SLÁDEK, Zdeněk: *Deset pražských dnů 17. - 27. listopad 1989*. 1. vyd. Praha, Academia 1990, ISBN 80-200-0340-1, s. 18.

⁵¹ OTÁHAL-SLÁDEK, c. d., s. 42.

⁵² HVÍŽDALA, Karel: *Výslech revolucionářů z roku '89*, 1. vyd. Praha, Primus 2000, ISBN 80-85625-12-1, s. 102.

výbor OF pohrozil novou generální stávkou, plánovanou na 11. 12. 1989. Zástupci OF předložili během následujícího jednání s předsedou vlády vlastní návrhy, v nichž striktně vyžadovali dosazení Jiřího Dienstbiera na post ministra zahraničních věcí, Václava Klause jako ministra financí a Petra Millera jako ministra práce a sociálních věcí. Tyto požadavky byly pro Ladislava Adamce nepřijatelné, proto se dne 7. prosince 1989 své funkce vzdal. Dne 10. 12. 1989 se úřadu ujala nová federální vláda, nazývaná „vládou národního porozumění“, do jejíhož čela se postavil Marián Čalfa, který projevil větší porozumění a vstřícnost k požadavkům OF a Veřejnosti proti násilí. Jejich představitelé nyní získali ve vládě většinu. 20. prosince 1989 při své návštěvě Sovětského svazu otevřel Čalfa otázku odsunu sovětských vojsk z Československa. Ke konečnému podpisu úmluvy mezi ČSSR a SSSR došlo 26. 2. 1990 s nejzazším termínem 30. 6. 1990.⁵³

29. 12. 1989 byl Federálním shromážděním zvolen prezidentem republiky Václav Havel a na přání prezidenta republiky stanul v čele Federálního shromáždění Alexander Dubček, který byl představitelem Pražského jara 1968. Poté, co byla demokratizována federální vláda, proběhly obdobné změny i ve vládách národních. Předsedou české vlády se stal Petr Pithart a předsedou slovenské vlády Vladimír Mečiar. Zároveň byly rekonstruovány zastupitelské sbory – Federální shromáždění i obě Národní rady a část jejich poslanců z podnětu vedení KSČ se zřekla svých mandátů. Na jejich místa byli kooptováni noví lidé, navržení především OF. Za Chomutovsko to byli JUDr. Petr Toman z Chomutova a Michal Malý z Kadaně.

Volba nového prezidenta byla doprovázena rozsáhlou amnestií několika tisíců vězňů, mezi nimiž bylo hodně kriminálních zločinců. Toto prezidentovo gesto, vyvolané jeho morálním cítěním, přispělo nemalou měrou k růstu zločinnosti v celé zemi.

V únoru 1990 došlo k transformaci politického systému a byla formálně obnovena parlamentní demokracie, díky přijetí volebního zákona dne 27. února téhož roku, umožňujícímu volit dle systému poměrného zastoupení. Dále byla zrušena StB a zároveň byl schválen lustrační zákon, který zabraňoval jejím příslušníkům zastávat vedoucí funkce ve státní správě a podnicích.⁵⁴

---

⁵³ PERNES, c. d., s. 56.

⁵⁴ Tamtéž., s. 59.

V březnu 1990 byly vyhlášeny první svobodné volby do zákonodárných sborů, které připadly na dny 8. a 9. června. Ve volbách kandidovalo 22 politických stran, hnutí a koalic.

Při účasti 96,79 % voličů získalo v ČR nejvíce hlasů Občanské fórum a slovenská Verejnosť proti násiliu (ve Sněmovně národů 45,9 %, tj. 83 mandátů ze 150 a ve Sněmovně lidu 46,6 %, tj. 87 mandátů ze 150). Důsledkem těchto voleb po ustanovení nových zákonodárných sborů bylo vytvoření nových vlád, které byly sestaveny z vítězných koalic, a volba prezidenta republiky, jímž se stal znovu na dva roky Václav Havel. Od zvoleného Federálního shromáždění a národních rad se očekávalo plnění volebních slibů, jakými byly například vytvoření právních předpokladů pro ekonomickou reformu, pro demokratizaci společnosti, zaručení lidských práv a svobod. Ovšem hlavním úkolem Federálního shromáždění bylo vypracování a schválení nové ústavy republiky.⁵⁵

---

⁵⁵ CUHRA, c. d., s. 298.

5 Klášterec nad Ohří

5.1 Historie města

Město Klášterec nad Ohří se rozprostírá v kotlině mezi Krušnými a Doupovskými horami. Pravému břehu Ohře dominuje zřícenina hradu Lestkova, kde se na své cestě do Kostnice zastavil mistr Jan Hus. Na západ od města, ve směru toku Ohře, se tyčí kopec Šumná s troskami hradu Šumberka na vrcholu. Kdysi pevný a slavný hrad vznikl za husitských válek.⁵⁶

Město vzniklo z benediktinského probošství, které tu zřídil král Vladislav I. v roce 1121 a klášter měl sloužit jako strážný hraniční hrad. Po klášteře benediktínů dostalo naše město jméno Klášterec. Později věnoval český král Přemysl Otakar II. celé území kolem Kláštence – od Perštejna až po Pruněřov – pánům ze Šumberku. V roce 1449 získal celé území koupí pan Vilém z Ilburku, který později toto území přenechal svým sourozencům. Ti si postavili v Klášterci nevelký renesanční zámek. Po odchodu jejich nejmladšího syna získal jeho zkonfiskovaný majetek tyrolský rod hrabat Thunů. Od těchto časů byl klášterecký zámek v majetku tohoto rodu až do roku 1945. V roce 1950 provedla Národní a kulturní komise odbornou restauraci jeho místností a Umělecko-průmyslové muzeum v Praze v něm zřídilo největší expozici českého a cizího porcelánu.

Klášterec nad Ohří se postupně stal rušným průmyslovým městečkem. Byla zde vybudována porcelánka, pivovar, vřídla minerální vody, továrna na krajky, továrna na dřevoobráběcí stroje, továrna keramického a kameninového zboží, výroba korkového zboží a cihelna. Klášterecká porcelánka je po slavkovské nejstarší v Čechách.⁵⁷

5.2 Klášterec nad Ohří po roce 1945

Závěr 2. světové války byl v Klášterci nad Ohří dosti bouřlivý. Ihned po vypuknutí Pražského povstání 5. května 1945 obsadili dva klášterečtí Češi radnici a prakticky převzali správu města. Skupina Čechů vytvořila Revoluční národní výbor, který se snažil udržet pořádek mezi německým a českým obyvatelstvem. Vzhledem k opakovaným německým sabotážím byla povolána i jednotka československé armády. V červenci 1945

---

⁵⁶ VACHATA, Zdeněk: *Klášterec nad Ohří, Přehled dějin a města*, 1. vyd. Klášterec nad Ohří, Město Klášterec nad Ohří, ISBN 978-80-260-7767-1, s. 7.

⁵⁷ Tamtéž, s. 45.

byl zahájen divoký odsun Němců bez zákonného podkladu. První oficiální transporty počaly v lednu 1946 a během následujícího pololetí bylo vyhoštěno 5150 z 5650 osob. Ve druhé polovině 40. let se město díky radikálnímu úbytku obyvatel potýkalo s nedostatkem pracovních sil, který trval až do počátku let padesátých. Půda Němců byla vyvlastněna a zkonfiskována, následně poté přidělena bezzemkům a drobným zemědělcům. Díky tomu došlo k rychlému osidlování a rozšiřování živností. Po volbách do Místního národního výboru v Klášterci nad Ohří v roce 1946 byla správa města plně v rukou komunistů.⁵⁸

5.3 Vývoj po roce 1948

Po vypuknutí vládní krize v únoru 1948 svolal okresní výbor KSČ na 21. únor veřejnou schůzi, která se konala v jídelně kláštereckých strojíren a zabývala se vzniklou situací. Bezprostředně na výzvu Klementa Gottwalda byl dne 26. února i v Klášterci nad Ohří ustanoven Akční výbor Národní fronty a do jeho čela byl zvolen ředitel školy Jan Dušek. Živnostníci se museli postupně vzdát svého soukromého podnikání a začlenit se do družstevních, komunálních nebo státních organizací. K tomuto období se také datuje vznik zemědělských družstev. Rovněž zde byly vybudovány významné podniky, které se proslavily svým jménem nejen v Československu, ale i za hranicemi. Jednalo se o podniky n. p. Korek a ZKL, výroba kuličkových ložisek. Tyto podniky měly svou výrobní tradici a produkce jejich výrobků se stala důležitým článkem československého průmyslu.

V druhé polovině 20. století docházelo kvůli uvolňování prostoru pro popílkoviště elektráren k likvidaci či vysídlení řady osad, které byly posléze připojeny ke Klášterci nad Ohří. Klášterecký městský úřad je tak často spíše správcem jejich bývalého katastrálního území. Vedle Šumné a Útočiště, které byly osadami Klášterce již od svého vzniku, a Lestkova, patřícího ke Klášterci od počátku 17. století, byly k městu přičleněny v roce 1950 Miřetice s katastrem již zaniklé osady Mariánské údolí, v roce 1961 Klášterecká Jeseň, Kunov, Vysoké, Ciboušov, Rašovice a Suchý Důl a v roce 1988 Hradiště, Pavlov, Potočná, Verněřov a Mikulovice.⁵⁹

---

⁵⁸ VACHATA, c. d., s. 139.

⁵⁹ Tamtéž., s. 184.

5.4 Vývoj města v období socialismu

Územním orgánem socialistického státu vykonávajícím státní moc a správu ve městě byl národní výbor, který prostřednictvím svých orgánů ovlivňoval tvorbu životního prostředí, zabezpečování sociálních práv občanů a ochranu společenských zájmů.

Výstavba města byla plánována ve třech etapách, kdy první etapa výstavby sídliště v Miřeticích byla dokončena v roce 1967, ve druhé etapě v roce 1970 se započalo s výstavbou nového centra, která byla dokončena v letech 1978. Do roku 1980, tedy ve třetí etapě, určené pro zaměstnance elektráren, byla výstavba dokončena. V této části města byla vybudována i potřebná vybavenost sídliště: obchody, školy, služby, sportovní a další zařízení.⁶⁰

Život města zásadně ovlivnila výstavba elektráren Pruněřov, zkráceně EPRU I a II, a elektráren Tušimice, ETU I a II, které patří mezi největší tepelné elektrárny v ČR. Jedná se o uhelné elektrárny využívající hnědé uhlí z blízké hnědouhelné pánve. Název elektrárny získaly po obci Pruněřov, která zanikla při výstavbě EPRU I v 70. letech 20. století. Vlastníkem a provozovatelem elektráren je společnost EZ. Elektrárny Pruněřov patřily k největším znečišťovatelům ovzduší v Československu i celé Evropě.

Podle výpovědi tehdejšího zaměstnance se již od roku 1986 vedení elektráren začalo zabývat tímto problémem a počalo budovat odsiřovací jednotku na ETU II. podle projektu sovětských inženýrů. Během výstavby však docházelo opakovaně k poruchám, pod obrovským tlakem praskaly ventily čerpadel pořízených v západním Německu, která nebyla nikdy vyzkoušena. V roce 1988 došlo k slavnostnímu testování tohoto odsíření, jehož se účastnil i Vasil Biřak. Zařízení o velikosti přibližně 1 km x 400 m obsluhovalo přibližně 70 zaměstnanců. Ani tato zkouška nebyla úspěšná. Celkové náklady na tento projekt dosáhly výše 2 mld. korun.⁶¹

---

⁶⁰ VACHATA, c. d., s. 186.

⁶¹ Zaznamenáno z rozhovoru s tehdejším zaměstnancem ETU II Evženem Pokorným ze dne 16. 6. 2016, který se podílel na výstavbě odsiřovací jednotky.

6 Pád komunistického režimu v Klášterci nad Ohří

Stejně jako v celém tehdejší Československu se i v Klášterci nad Ohří projevovala krize komunistického režimu. Již v první polovině roku 1989 lidé zaznamenávali náznaky blížících se změn, což je patrné z výpovědí pamětníků. Pád komunistického režimu zde byl odstartován na základě pražských událostí na Národní třídě dne 17. listopadu 1989.

6.1 Průběh revoluce

O událostech v Praze se klášterečtí občané dozvěděli od kláštereckých zástupců studentů Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem Petra Zedníka, Petra Opavy a Jitky Opavové, kteří se účastnili formování Československého koordinačního a informačního stávkového výboru studentů v Praze a přihlásili se rovněž k programu OF, vyzývali místní obyvatele k podpoře jejich požadavků (např. zrušení 4. článku ústavy o vedoucí úloze KSČ). Roznášeli letáky, vystupovali na veřejných prostranstvích a provolávali hesla podněcující obrodu demokracie v ČSSR. Zúčastňovali se rovněž mítinků v kláštereckých podnicích a proklamovali svá stanoviska a požadavky. Zastánci místní komunistické strany reagovali na toto počínání strháváním letáků a ničením propagačního materiálu.⁶²

Místní zástupci Československé strany socialistické stojící u zrodu kláštereckého OF Jaroslav Krejsa a Jaroslav Schiefner jako první oslovili předsedu MěNV Kláštec nad Ohří Bartoloměje Sémána za účelem založení kulatého stolu. Ke schůzce došlo dne 25. 11. 1989 a během tohoto jednání bylo ustanoveno, že Bartoloměj Sémán navštíví místní podniky, Jaroslav Schiefner školy a seznámí je s programem OF. Po těchto návštěvách byla založena dne 27. 11. 1989 jednotlivá OF v podnicích a na školách.⁶³

Zvuk zvonů a změn 27. 11. zahájil v poledne generální stávkou v celé zemi. V Klášterci nad Ohří stávkovaly všechny továrny a místní instituce. Pracující vycházeli před závody a stávkou zakončili zpěvem státní hymny. OF hodnotilo stávkou pozitivně a navrhlo skončení stávkové pohotovosti. Stávkové výbory byly ustanoveny ve všech kláštereckých závodech. V podvečer bylo zorganizováno shromáždění občanů v prostoru u koupaliště, kde předsedové stávkových výborů přečetli své rezoluce z místních závodů. Tento mítink vedl Václav Švob, mluvčí OF v Klášterci nad Ohří, který zároveň oznámil, že

⁶² Zaznamenáno z rozhovoru s Petrem Zedníkem dne 21. 4. 2016.

⁶³ Zaznamenáno z rozhovoru s Janem Houškou 30. 5. 2016, tehdejší pracovníkem Korcu.

OF, které bylo ustanoveno v neděli před mítinkem, splnilo svůj účel, ale nepředstavuje reprezentativní vzorek složení, a tudíž svoji existenci končí. Později bylo zakládajícími členy Ladislavem Hodanem, Jaroslavem Krejsou, Janem Houškou a Jaroslavem Mělnickým ustanoveno nové OF.⁶⁴

Jedním z aspektů stvrzujících pád komunistického režimu byla likvidace lidových milic v kláštereckých podnicích. Na tuto událost vzpomíná i bývalá zaměstnankyně ZKL, pracující v této době na vrátnici: „ Asi čtrnáct dní po revoluci přijelo kolem půlnoci do ZKL asi 10 nákladních aut, která projela branou a zaparkovala u skladu milice. Z tohoto skladu začali vynášet zbraně, dokumenty, obleky a ostatní materiál a asi po dvou hodinách odjeli neznámo kam.“ Stejným způsobem vlastně skončila i činnost milice nejen v ZKL, ale také v Korku a porcelánce.⁶⁵

Ve čtvrtek 7. 12. se sešlo v závodní jídelně ZKL asi 300 zaměstnanců, aby vyjádřili své názory na současnou situaci ve státě a i v podniku. Shromáždění svolal spontánně vzniklý stávkový výbor OF a pozváni byli i zástupci podniku, představitelé KSČ a NF. S úvodním slovem vystoupil ing. Pavel Zahradka, mluvčí OF. Vítězslav Němeček přečetl zprávu o situaci v ČSSR a v podniku. Poté ing. Zahradka přečetl prohlášení OF ZKL Klášterec, které jako oficiální dokument bylo čteno též na shromáždění občanů v podvečer 27. 11., které se konalo u koupaliště. Ředitel závodu ZKL ing. Jan Vilánek informoval o dosavadních jednáních s mluvčími stávkového výboru o OF a o plnění jimi přednesených požadavků. Poděkoval za disciplinovaný přístup ke stávce a přítomné informoval o současné situaci v podniku. Předseda ZV ROH ZKL Klášterec informoval o znovu probíhajících volbách do dílenských výborů a o svých postojích. Toto setkání trvalo dvě hodiny.⁶⁶

O své vzpomínky se podělila i další místní obyvatelka, která v té době pracovala v ZKL. „17. listopad byl pro mne velkým překvapením od členů KSČ, kteří pokládali průkazky a připojili se k OF. Pro mne to byl velký šok, protože tihle lidé dostávali od podniků hodně, lázně, rekreace, rodinné domy či nové byty. Nikdy nezapomenu na to, když přišla parta lidí ke mně a řekli mi, že si mám vybrat traverzu, na které chci být oběšená. Nemohla jsem tomu věřit, že lidé, s kterými jsem dělala 30 let, se tak změnili,

---

⁶⁴ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, sign. 0142, kronika z roku 1989, s. 70.

⁶⁵ Zaznamenáno z rozhovoru s Annou Dobřanskou ze dne 13. 5. 2016.

⁶⁶ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, sign. 0142, kronika z roku 1989 s. 71.

nikdo se mnou nemluvil dva měsíce, pro mne to bylo peklo, ale jsem ráda, že jsem to ustála. Dnes se mi omlouvají, ale já jejich omluvy nepřijímám.“⁶⁷

Události 17. listopadu našly ohlas rovněž i Odloučené dílně Klášterec nad Ohří TOSTA AŠ, st. p., závod 4 Vejprty, kde se zaměstnanci této provozovny připojili 20. 11. 1989 k hodinové manifestační stávce na podporu požadavků studentů, přičemž byla zorganizována sbírka na podporu činnosti stávkového výboru studentů.

V rámci dílny byly zrušeny socialistické soutěže, rozpadla se BSP a stranická skupina KSČ po úbytku několika členů pracovala mimo závod. Ke kádrovým změnám ve vedení dílny nedošlo.⁶⁸

Představenstvo Stavebního bytového družstva Klášterec nad Ohří se také po 17. listopadu připojilo k výzvě na svolání mimořádného sjezdu ČSBD a tím se stalo zakladatelem výzvy – iniciativy severočeských bytových družstev „Koordinační aktiv bytových družstev“. Tato iniciativa vyústila v celostátní konferenci členských bytových družstev počátkem roku 1990. Po 17. listopadu nedošlo mezi členy družstva k iniciativám, které by požadovaly rozdělení družstva, vyčlenění objektů z družstva, odvolání členů představenstva nebo kontrolní komise. Podle mínění představenstva je to výsledek dobrého hospodaření družstva v posledních letech, a také proto, že volby představenstva družstva byly provedeny v souladu s principy družstevní demokracie.⁶⁹

O průběhu listopadových událostí na místní elektrárně vypráví tehdejší zaměstnanec Štefan Matějka. „ V této době jsem pracoval na elektrárně ETU II. Již v únoru 1989 byli členové strany zváni k předsedovi ZO KSČ, kde se měli vyjádřit, co se jim nelíbí. Padlo mnoho návrhů (např. soukromnictví, Lidové milice, vystoupení ze strany, atd.). Když jsme žádali předsedu, aby to nezapisoval, sdělil nám, že se to může a že se nic nestane. A co se týká událostí v elektrárně těsně po revoluci, asi týden po 17. listopadu byl i se židlí vynesena z kanceláře předseda ZO KSČ a jeho kancelář byla zapečetěna. Týden poté se to samé událo i předsedovi ZO ROH. V té době byla už v Praze zahájena činnost OF a v prosinci 1989 byla organizace OF ustanovena i na elektrárně. Zklamáním pro mě bylo, že více než polovina členů nově vzniklého OF byli bývalí členové KSČ. V druhé polovině roku 1990 se OF na elektrárně rozpadlo, protože se rozpoutal boj o moc.“⁷⁰

---

⁶⁷ Rozhovor s místní nejmenovanou obyvatelkou dne 14. 4. 2016.

⁶⁸ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, sign. 0142, kronika z roku 1989, s. 76.

⁶⁹ Tamtéž, s. 77.

⁷⁰ Zaznamenáno z rozhovoru se zaměstnancem elektrárny Tušimice Štefanem Matějkou dne 25. 5. 2016.

V důsledku událostí 17. 11. 1989 došlo k zásadním proměnám i v místní radě MěNV, která byla nucena řešit ve spolupráci s OF řadu nových stanovisek či uskutečnit změny v kádrovém a personálním zastoupení. Její členové souhlasili s požadavkem studentů a OF s ustanovením komise k prošetření revolučních událostí a sdělením jmen viníků československé veřejnosti a orgánům Ministerstva spravedlnosti. Dále uznali vystoupení pořádkových sil za nepřiměřené. Rovněž uznali oprávněné vyčlenění kláštereckých Lidových milic ze závodů a organizací.

25. 11. 1989 proběhlo v klubu SSM a místním Městském kulturním středisku promítání kazety o zásahu pořádkových sil 17. 11. 1989 v Praze. Ze strany MěNV nebyly tyto akce ovlivňovány ani nebylo požadováno vstupné. Na základě požadavků studentů Opavy, Opavové a Zedníka bylo představitelům OF poskytnuto rozhlasové zařízení na svolání shromáždění 26. a 27. 11. 1989. Předseda MěNV Bartoloměj Seman odmítl veřejné vystoupení na těchto mítincích, jelikož dle jeho slov neproběhly dřívější konzultace v užší skupině.

Hojná účast místních obyvatel na těchto mítincích dokazovala zájem veřejnosti o revoluční dění. Sdílený pocit euforie vyvolával ve všech nadšení z očekávaných změn, slibujících svobodný život.⁷¹

O svých vzpomínkách na revoluční dění hovoří i místní pamětnice Vanda Záveská, která v té době pracovala jako zdravotní sestra. „Nic jsme nevěděli, v televizi ani v rozhlase nic nekomentovali. Po několika dnech jsme se na mítinku v jídelně nemocnice dozvěděli strohé informace o tom, co se asi v Praze stalo a děje. Moc jsem tomu nerozuměla a asi ani nevěřila. Promítali nám záběry, které jsme potom také viděli v televizi. Se svým komentářem. Před koncem roku 1989 jsem se pak účastnila manifestační akce na koupališti.“⁷²

Na základě návrhu Občanského fóra byl předložen radě MěNV koncept na přejmenování názvů ulic a náměstí. V závěru roku byly odhlasovány změny názvů těchto městských částí:

- náměstí Československé lidové armády na náměstí Dr. E. Beneše,
- Gottwaldova ulice na ulici 17. listopadu,

---

⁷¹ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 4. 12. 1989.

⁷² Zaznamenáno z rozhovoru s tehdejší zdravotní sestrou Vandou Záveskou ze dne 20. 6. 2016.

- místo Ljaguševovy ulice je nový název Pod Stadionem,
- změněn byl i název kina Únor na kino Svět.⁷³

Z dopisů čtenářů místního časopisu *Kruh* je patrné, že ne všichni obyvatelé byli s plánovanými změnami spokojeni. Jako příklad je zde citován názor na změnu ulic paní Marie Darsové, obyvatelky Klášterce nad Ohří, která nesouhlasila se změnou názvu Dukelské ulice. „Dukla stála tisíce životů a náš národ by měl mít v úctě a vážnosti její památku. Když už musíte přejmenovat Fučíkovu, proč zrovna na J. Lennona? Ten pro náš národ nic neznamenal. Osvobozená a Budovatelů? Nevidím v nich nic závadného. Potom Švermova. I když byl Šverma komunista, dal za svou vlast to nejvzácnější, co měl - svůj život. Proč plivat a šlapat po jejich památce.“⁷⁴

Jaroslav Hořejší vzpomíná na revoluční události z jiného pohledu. „Toho času má tchyně bydlela v západním Německu. Byla nadšená, mohla od té doby kdykoli přijet a být v Čechách, jak dlouho chtěla. Já jsem se osobně účastnil shromáždění proti komunismu.“⁷⁵

Děni vztahující se k listopadovému převratu v Klášterci nad Ohří líčí i další pamětnice, která ovšem nechce být jmenována. „Nenápadně si vybavuji události, které následovaly bezprostředně po 17. listopadu 1989. V podvečer svolala opozice ke koupališti manifestaci, která vycházela z centrálních zdrojů, poprvé se objevila otázka funkcionářů města, i když navržených Národní frontou ve spolupráci se Státní bezpečností (otázky lustračního zákona). Na zastupitelstvu města se přijala podmínka účasti na realizaci lustrace všech zastupitelů se závěrem, že kdo spolupracoval s StB, musí bezpodmínečně odstoupit bez nároků na základní mzdu.“⁷⁶

Probíhající změny se projeví i v oblasti školství. Jedním z nejdůležitějších kroků k jeho demokratizaci byla na základě znění článku 4 ústavy likvidace vedoucího postavení KSČ a ukončení činnosti na základních školách. K její apolitizaci přispělo i zrušení formálních odboček SČSP a posílení rozmanitosti názorů na půdě nově vzniklého OF pedagogů. Členem jeho okresního koordináčního centra byl zvolen Jaroslav Hodač, který

⁷³ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, sign. 0142, kronika z roku 1989, s. 84.

⁷⁴ Místní měsíční časopis *Kruh*: č. 1/1990.

⁷⁵ Zaznamenáno z rozhovoru s místním pamětníkem Jaroslavem Hořejším dne 18. 6. 2016.

⁷⁶ Zaznamenáno z rozhovoru s místní pamětnicí dne 3. 5. 2016.

byl navržen i do nově vznikajícího odboru školství. Během pedagogických porad vyslovili zaměstnanci škol důvěru stávajícím ředitelům.⁷⁷

6.2 Rok svobodných voleb

Do nového kalendářního roku vstoupili místní občané s nadějemi ve změněnou politickou situaci. Nově vznikající pluralita stran, hnutí i názorů stejně jako osoba prezidenta Václava Havla se pro celou veřejnost stala zárukou výrazných změn ve společnosti.

V první polovině roku zavítal na Chomutovsko prezident Václav Havel v doprovodu ministra Petra Millera. Dostalo se mu z řad doprovázejících členů OF z Kadaně a Klášterce nad Ohří hodně informací o prostředí, ve kterém žijeme. Tato návštěva se uskutečnila v pondělí 12. 2. 1990 a při této příležitosti předal klášterecký občan, výtvarník Karel Meloun, prezidentovi své dílo – autogenním svářením modelovanou ocel.⁷⁸

Diferencovalo se ovšem i samo centrum tohoto hnutí a postupně se rychle měnilo v politickou stranu. Klášterečtí mluvčí OF Korku, Elektráren a ZKL vyjádřili v dopise adresovaném OF Klášterec nad Ohří nespokojenost s polistopadovým vývojem (viz. Příloha 8.1), přičemž největší kritika padá na vedoucí představitele OF Klášterec nad Ohří, kteří dle nich preferují vlastní zájmy před zájmy občanů.

6.2.1 Životní prostředí

Jedním z hlavních předsevzetí místního OF bylo zlepšení životního prostředí, zejména ovzduší znečišťovaného tepelnými elektrárnami EPRU I a EPRU II, které nekontrolovatelně vypouštěly oxidy síry do ovzduší, a kvůli následným kyselým dešťům pak docházelo k rozsáhlé likvidaci lesního porostu přilehlých Krušných hor.

V první etapě došlo ke snížení výkonu elektrárny o jednu třetinu. Dalším krokem se měla stát výstavba popílkoviště, které by pohltilo odpadní zplodiny. Proti tomuto návrhu se však postavili občané Klášterce nad Ohří v čele s MěNV a vedením OF. Hlavním důvodem byl nezbytný zánik obce Mikulovice.

---

⁷⁷ Školní archiv Základní školy Petléřské v Klášterec nad Ohří, fond Základní škola, sign. 1, kronika 1976-1992, s. 151.

⁷⁸ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, sign. 0143, kronika z roku 1990, s. 90.

Rada MěNV navrhovala ministru paliv a energetiky ČSR ing. Františku Pinci společnou schůzku odborníků a expertů k prošetření možného zastavení stavby složiště. Tomuto návrhu ministerstvo vyhovělo a schůzka se uskutečnila 15. 2. 1990.

Během této schůze přednesl MěNV spolu s vedením OF své stanovisko, v němž zásadně nesouhlasily s výstavbou složiště v dané lokalitě. Navrhovaly využít pro potřeby složiště lokalitu, kde nemůže dojít k ohrožení hustě zalidněných oblastí. Požadovaly okamžitou realizaci kompenzačních opatření:

- urychlené dokončení plynofikace města a přednostní dodávku plynových spotřebičů, plynových karem a kotlů pro obyvatele,
- vybudování krytých sportovišť, sportovní haly a plaveckého bazénu pro potřebu všech občanů města,
- velkoryse zajistit rozšíření zeleně ve městě i jeho okolí (plánované areály zdraví),
- co nejrychleji řešit odsiřovací zařízení EPRU I a EPRU II.⁷⁹

Strana Zelených vystoupila s návrhem regulace výkonu elektrárny. Požadovala přizpůsobení plnění zásobníků uhlí na elektrárně tak, aby v případě nutnosti bylo možno bezprostředně spalovat méně sirnaté uhlí. Pracovníci elektrárny se však k tomuto požadavku vyjádřili v tom smyslu, že problém je neřešitelný z důvodu technického stavu zásobníků a skládek.⁸⁰

Místní pamětníci hovoří také o uskutečněném mítinku v kulturním domě, kde se projednával i požadavek na úplné uzavření elektrárny. Údajně během jednání vedení elektrárny vypnulo proud v kulturním domě, aby zastánci této teorie pochopili, že tato cesta nikam nevede a město se bez elektrárny neobejde. Tímto celá schůze skončila a více se již touto možností nikdo nezabýval.

V květnu se na Chomutovsko vydala i česká vláda v čele s premiérem Petrem Pithartem. Vládní delegace se především zajímala o popílkoviště ve Verněřově, kde se byla v pondělí 14. 5. 1990 podívat. Tento objekt v bezprostřední blízkosti Klášterce vyvolával značné pobouření obyvatel města, které požadovalo jeho likvidaci. Tato jednání byla pak uskutečněna ještě několikrát v průběhu roku za účasti představitelů ministerstev energetiky

---

⁷⁹ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 23. 5. 1990.

⁸⁰ Okresní noviny Chomutovska *Nástup*: č. 2/1990, 22. 2. 1990.

a životního prostředí a za opakovaných protestů obyvatelstva i místních samosprávných orgánů v Klášterci i v Chomutově.⁸¹

Ministerstvo paliv a energetiky nakonec své plány uskutečnilo i přes nesouhlas vedení města, protože dle vyjádření ministra nespadá toto rozhodnutí do kompetencí města, ale jedná se o státní záležitost. Obec Mikulovice následně zanikla. V současné době jsou zde evidovány pouze rekreační objekty, jelikož z původní obce zůstal stát jen kostel svatého Mikuláše se hřbitovem a kaplička u památné lípy.

6.2.2 Veřejný život

Změna režimu se ve veřejném životě občanů nejviditelněji promítla během oslav celostátních svátků, k nimž bezesporu patřil MDŽ a 1. máj. Celostátní oslavy 1. máje v Klášterci nad Ohří od roku 1990 měly odlišný charakter. Nebyl uspořádán společný průvod ani shromáždění s projevem na náměstí. Chyběla i slavnostní výzdoba města. Tradiční rámec oslav nahradila májová veselice v areálu místního koupaliště, kterou uspořádala místní koalice nekomunistických stran a iniciativ (OF a ČSS). Byl připraven zábavný program, v jehož rámci vystoupili kandidáti do červnových voleb. Pro děti byly připraveny různé hry a soutěže. Odpoledne se na koupališti sešli členové a příznivci KSČ, kteří rovněž seznamovali občany s volebním programem. Představili se kandidáti na poslance do zákonodárných sborů. Nikdo nikoho k účasti nenutil a přítomné nepočítal ani nekontroloval. Přesto byla veselice prvního porevolučního máje početně navštívena a proběhla bez rušivých příhod.⁸²

V současnosti si klášterečtí občané připomínají oslavy 1. máje pouze v rámci zábavního programu her a soutěží pro děti, jež každoročně uskutečňují místní komunisté v zámeckém areálu.

Po listopadu 1989 se do povědomí lidí opět vrátil Den matek, připadající na druhou květnovou neděli, jehož propagátorkou byla Alice Masaryková a který byl po druhé světové válce postupně vytlačován Mezinárodním dnem žen.

6.2.3 Volby

---

⁸¹ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 23. 5. 1990.

⁸² SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, sign. 0143, kronika z roku 1990, s. 21.

V souvislosti s nastávajícími svobodnými volbami došlo na počátku roku 1990 k rekonstrukci pléna i rady Městského národního výboru v Klášterci nad Ohří. Červnové volby do zákonodárných orgánů umožnily vznik nových politických stran a společenských organizací. V závěru roku se uskutečnily volby do místního zastupitelstva.

6.2.3.1 REKONSTRUKCE MĚSTSKÉHO NÁRODNÍHO VÝBORU

Změny, které nastaly v rámci vnitropolitické situace v Československu, se přirozeně odrážely i v životě našeho města, jeho obyvatel i v práci národního výboru. Přestože proběhla rekonstrukce poslaneckého sboru a rady NV, tak nebyla nijak vážněji ovlivněna funkce městských zastupitelských orgánů. Ve své činnosti zaznamenaly zvýšené tempo, oživení, které do této práce vnesly nově vzniklé politické strany a hnutí.

V Klášterci nad Ohří, tak jako u ústředních orgánů, proběhla ve dnech 14. a 26. února 1990 jednání místních politických stran u kulatého stolu. Hlavním tématem byla rekonstrukce pléna i rady MěNV, kde na základě usnesení Federálního shromáždění mohli být dosavadní poslanci odvoláni jen politickou stranou, kde by členy a poslance bez stranické příslušnosti mohla odvolat pouze Národní fronta. Před rekonstrukcí pléna mělo město nad 95 poslaneckých mandátů, z nichž 59 obsadili členové KSČ, což představovalo většinu 62.8 % hlasů.

U kulatého stolu bylo dosaženo dohody, že v rekonstruovaném plénu bude mít největší zastoupení KSČ 38 poslanců, OF stejně jako ČSS 10 zástupců, 2 členové za ČSSD, po 1 členu ČSL, VSD a Romové. Zbývajících 31 poslanců bylo bez stranické příslušnosti.⁸³

Rekonstrukce proběhla dne 13. března 1990 a byla provedena hlasováním na plenárním zasedání MěNV, kde podalo 22 poslanců komunistické strany a tři poslanci bez stranické příslušnosti žádost o uvolnění. Nově bylo zvoleno 26 poslanců, kteří složili poslanecký slib.

Po proběhnutí této rekonstrukce bylo až do komunálních voleb dosazeno 39 poslanců z KSČ, 30 poslanců bez politické příslušnosti, 10 poslanců představovali zástupci OF, za ČSS bylo dosazeno 9 poslanců, 3 poslanci za ČSSD, 2 poslanci za ČSL a po 1 zástupci za VDS a Romy.

---

⁸³ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 13. 3. 1990.

I rady MěNV se týkaly změny, které ve městě probíhaly. Z jejích původních členů zůstali na svých místech předseda MěNV B. Seman, místopředseda H. Kotouč, tajemnice MěNV M. Novotná a člen rady R. Klaner. Členy rady se pak stali B. Bryndová, J. Brejcha, M. Horová, B. Boháč, ing. J. Kučera, JUDr. J. Martinů, J. Schiefner, J. Krejsa, P. Bláha, J. Kraus a ing. M. Macháček, takže v radě byli zastoupeni 4 členové KSČ, 3 členové Občanského fóra, 2 členové ČSS, 1 člen VDS a 4 členové bez politické příslušnosti.⁸⁴

Komise MěNV

Samozřejmě změnami prošly i komise, které pracovaly na MěNV. Tyto změny projednávalo plenární zasedání MěNV dne 27. 3. 1990. Většina komisí se pravidelně scházela podle svých plánů činností.

Ze zápisů jednání rady MěNV vyplývalo plnění mnoha úkolů, kterými se zabývaly komise v jednotlivých oblastech života našeho města.⁸⁵

1. Technické služby

Rada města projednávala práci Technických služeb. Tato služba města také prošla reorganizací a do funkce ředitele byl jmenován Zdeněk Šroubek, kterého se svým kolektivem čekala řada úkolů. Technické služby zajišťovaly odstraňování tuhých odpadů, čištění města, pečovaly o veřejné osvětlení, 55 hektarů zelené plochy, o pohřebnictví, zimní stadion, o údržbu chodníků a vozovek a jejich zimní posyp. Technické služby se potýkaly s mnoha problémy. Jednak to byl malý počet pracovníků a nízké mzdy za jejich vykonanou práci, nedostatečná mechanizace a na druhé straně se sami pracovníci Technických služeb domnívali, že by na tomto úseku měla vzniknout samostatná organizace služeb, samotný podnik, k němuž také nakonec došlo.

2. Placené služby

Dalším úkolem rady města MěNV bylo zabývat se stavem a úrovní placených služeb ve městě. Tyto služby zajišťovaly jednak provozovny Veros, jednak organizace výrobního družstevnictví a dále Stavební bytové družstvo, Svazarm a v neposlední řadě a stále ve větším rozsahu i jednotliví občané na základě povolení, která od roku 1. 1. 1990

---

⁸⁴ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 13. 3. 1990.

⁸⁵ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 27. 3. 1990.

uděloval odbor obchodu ONV v Chomutově. Veros, který zabezpečoval ve svých provozovnách například opravu spotřební elektroniky, opravu aut, měl krejčovství, čistírnu a prádelnu, truhlárnu a další provozovny, tak v průběhu roku však připravoval své provozovny k privatizaci a k likvidaci. Problémem proto bylo, že město a potažmo občané přišli o určité služby, které již ve městě přestaly fungovat.

3. Kultura

Změny v kultuře se nejvíce odrážely ve veřejném životě místních obyvatel. Uskutečňovala se vystoupení i zahraničních interpretů a nově vzniklých neziskových organizací (divadelní soubory, Junák, DDM Volňásek).

4. Zásobování občanů

Zásobování potravinového i nepotravinového zboží bylo na vyšší úrovni oproti předešlému období. Obyvatelé byli zásobeni všemi dostupnými potravinami v dostačujícím množství. Navýšení se projevilo zejména u pomerančů, citrónů, grepů, suchých plodů a čokoládových kolekcí. Naopak pod úroveň byly dodávky ananasů a banánů.⁸⁶

6.2.3.2 VOLBY DO ZÁKONODÁRNÝCH SBORŮ

První svobodné volby po více než čtyřiceti letech vlády jediné politické strany se uskutečnily ve dnech 8. a 9. června 1990. V Klášterci nad Ohří a ve spádových obcích probíhaly za velké účasti občanů. K volbám se dostavilo 10 003 osob ze zapsaných 10 627 voličů, což představovalo 94,1 %.

Své kandidáty představilo v okrese Chomutov 15 stran, hnutí a koalicí. Výraznější úspěchů však dosáhly pouze čtyři strany: OF s 45 211 platnými hlasy (56,10 %), KSČ s 12 842 platnými hlasy (15,93 %), ČSSD s 5 078 platnými hlasy (6,3 %) a Strana zelených s 5 077 platnými hlasy (6,3 %). Všechny ostatní kandidující strany, hnutí a koalice získaly v Klášterci nad Ohří méně než 5 % odevzdaných hlasů.

Z poslanců, kteří kandidovali a byli zvoleni na Chomutovsku, se ujali své práce ve Sněmovně lidu Michal Malý (OF) a JUDr. Jiří Kincl (KSČ), ve Sněmovně národů pak

---

⁸⁶ SOKA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 27. 3. 1990.

JUDr. Petr Toman (OF). Tento velký volební úspěch demonstroval nástup demokratizace společnosti.⁸⁷

Volby do zastupitelských orgánů proběhly i v tomto městě po rušné volební kampani, která zaplnila plakátovací plochy, výklady obchodů i celé ulice portréty jednotlivých kandidátů, plakátů s hesly a sliby. Vlastní hlasování v Klášteci nad Ohří proběhlo důstojně, kulturně a bez větších organizačních nedostatků.⁸⁸

Kromě změn v zákonodárné, vládní a výkonné moci docházelo již v prvním pololetí ke změnám ve vedení státních podniků, často z iniciativy OF. Vedení závodů a podniků se sice zbavilo některých kádrů k svému prospěchu, ale v některých případech to nebyla šťastná volba a ze svých míst odcházeli i dobří odborníci, jejichž jedinou vadou bylo členství v KSČ. Byla zrušena Národní fronta. V tomto období se objevily nové politické strany, které formulovaly a budovaly svou organizační síť. Pobočky politických stran a společenských organizací s výjimkou odborových organizací byly po volbách na závodech zrušeny. K životu v našem městě se hlásily organizace, jako byl Junák nebo Klub českých turistů, které se dožadovaly navrácení svého majetku a doufaly, že po čtyřiceti letech znovu rozvinou svou činnost.

Přihlašovali se i občané, kteří se právem i neprávem cítili poškozeni minulým režimem a uplatňovali své nároky na odškodnění, na návrat majetku. Svou činnost ukončil i Severočeský krajský národní výbor, neboť se jevila potřeba utvoření regionálního orgánu, který by měl prosazovat řešení problémů severních Čech, především otázek životního prostředí.⁸⁹

Rada města rozhodla o rehabilitaci členů rady a dalších poslanců, kteří byli zbaveni svých funkcí během normalizačních čistek v letech 1969-1971:

- Oldřich Černý (předseda NV)
- Jaroslav Biem (tajemník NV)
- MUDr. Antonín Wierer (předseda SZK)
- Josef Surý (předseda kulturní komise)
- Milada Dušková a Jindřich Dařina (odvoláni z důvodu vyloučení z KSČ)

---

⁸⁷ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 14. 6. 1990.

⁸⁸ Místní měsíční časopis *Kruh*: č. 7/1990.

⁸⁹ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, sign. 0143, kronika z roku 1990, s. 36.

O rezignaci požádali: Svatopluk Šrám, ing. Jiří Bulant, Miroslav Doležal, František Kraft.⁹⁰

6.2.3.3 VOLBY DO MÍSTNÍHO ZASTUPITELSTVA

24. listopadu 1990 proběhly volby do místních zastupitelských orgánů. V těchto volbách se projevila značná diferenciaci v hnutí OF, kde nastal přesun voličů ke kandidátům nezávislým nebo reprezentujícím i další politické strany nebo hnutí. S 18,70 % hlasů zvítězila Strana Zelených, čímž získala 9 mandátů v místním zastupitelstvu. Na druhém místě se umístila ČSSD s 16,30 % a zajistila si tím 2 mandáty. S 14,20 % hlasů se na třetí místo dostala strana Sdružení nezávislých kandidátů a to jí poskytlo 4 mandáty v místním zastupitelstvu. Výsledné pořadí dalších politických stran bylo následující: Komunistická strana Československa získala 3 mandáty (10,70 %), Občanské fórum 3 mandáty (8,90 %), Nezávislí kandidáti 4 mandáty (8,50 %), Národně sociální strana 2 mandáty (7,40 %), Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa 2 mandáty (6,90 %), Československá strana lidová 1 mandát (4,70 %), Romská občanská iniciativa 0 mandátů (1,90 %) a Hnutí za rovnoprávné postavení žen v Čechách a na Moravě 0 mandátů (1,30 %).⁹¹

Po euforii, která učinila z Občanského fóra výrazného vítěze ve volbách s charakterem protitotalitního referenda, došlo v řadách jeho voličů k vystřízlivění a diferenciaci. V politice čím dál více dominovaly pravicové strany a vznikla tím politická asymetrie. Některé politické strany se posléze staly integrujícím prvkem demokratické levice (např. klub Obroda).

---

⁹⁰ SOkA Chomutov se sídlem v Kadani, fond MěNV Klášterec nad Ohří, zápis z rady města ze dne 16. 7. 1990.

⁹¹ Výsledky voleb do zastupitelstva v Klášterci nad Ohří [online], aktualizace 2015 [vid. 23. 7. 2016], dostupné:<http://volby.cz/pls/kv1990/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3503&obec=563129>.

Závěr

Na konci 80. let vrcholila ve všech zemích východního bloku krize komunistických systémů, která se dotkla i Československa. Na sklonku roku 1989 pak v celé zemi došlo k mohutnému protirežimnímu vystoupení, které vedlo ke zhroucení normalizačního režimu. Přestože zrod demokracie i v tomto městě doprovázela vlna podnikových stávek a manifestací na podporu Občanského fóra, byl pád komunistického režimu v Klášterci nad Ohří, co se týká dynamiky, pomalejší. Zcela jistě je však možno říci, že i zde někteří obyvatelé reagovali na listopadové revoluční dění v Praze roku 1989, šířili program Občanského fóra, zveřejňovali záznamy událostí na Národní třídě a podíleli se na celostátní stávce, z místních podniků byly odstraněny sklady Lidových milic a došlo rovněž k přejmenování některých ulic, jejichž názvy souvisely s představiteli socialismu. Jedním z důležitých úkolů, kterým se zabývalo místní Občanské fórum, bylo řešení problematiky životního prostředí, které negativně ovlivňoval provoz tepelné elektrárny EPRU I a EPRU II. Bylo nicméně nuceno umožnit výstavbu popílkoviště na místě tehdejší obce Mikulovice. Během roku 1990 došlo k rekonstrukci Městského národního výboru v Klášterci nad Ohří. Již v tomto roce došlo k značné diferenciaci v řadách kláštereckého Občanského fóra a začala stoupat nespokojenost občanů s jeho prací. To se projevilo i v komunálních volbách v listopadu 1990, kde získalo pouze 8,90 % hlasů.

8 Seznam použitých pramenů a literatury

8.1 Prameny

8.1.1 Archivní prameny

Oblastní muzeum v Chomutově

Osobní archiv Jana Houšky

fond Občanské fórum Klášterec nad Ohří

Státní okresní archiv Chomutov se sídlem v Kadani

fond Městský národní výbor Klášterec nad Ohří

Kronika města MěNV Klášterec nad Ohří 1989, kronika 0142, 0143

Základní škola Klášterec nad Ohří, Petléřská 447

fond Základní školy, sign. 1, kronika 1976-1992

8.1.2 Tisk

Místní časopis *Kruh* 1990

Okresní deník Chomutovska *Nástup* 1989, 1990

8.1.3 Tiskem vydané prameny

HVÍŽĎALA, Karel: *Výslech revolucionářů z roku '89*, 1. vyd. Praha, Primus 2000, ISBN 80-85625-12-1.

OTÁHAL, Milan – SLÁDEK, Zdeněk: *Deset pražských dnů 17. - 27. listopad 1989*, 1. vyd. Praha, Academia 1990, ISBN 80-200-0340-1.

8.1.4 Orální historie

Rozhovor Jany Bočkové s Annou Dobřanskou, 13. 5. 2016, Klášterec nad Ohří

Rozhovor Jany Bočkové s Jaroslavem Hořejším, 18. 6. 2016, Klášterec nad Ohří

Rozhovor Jany Bočkové s Janem Houškou, 30. 5. 2016, Klášterec nad Ohří

Rozhovor Jany Bočkové se Štefanem Matějkou, 25. 5. 2016, Klášterec nad Ohří

Rozhovor Jany Bočkové s Evženem Pokorným, 16. 6. 2016, Klášterec nad Ohří

Rozhovor Jany Bočkové s Vandou Závěskou, 20. 6. 2016, Klášterec nad Ohří

Rozhovor Jany Bočkové s Petrem Zedníkem, 21. 4. 2016, Klášterec nad Ohří

8.2 Literatura

ASH, Timothy Garton: *Rok zázraků*, 1. vyd. Praha, Lidové noviny 1991, ISBN 80-7106-021-6.

CUHRA, Jaroslav et al.: *České země v evropských dějinách*, 1. vyd. Praha, Paseka 2006, ISBN 80-7185-794-7.

KALINOVÁ, Lenka: *Konec nadějí a nová očekávání*, 1. vyd. Praha, Academia 2012, ISBN 978-80-200-2043-7.

KVAČEK, Robert: *České dějiny II*, 1. vyd. Praha, SPL PRÁCE 2002, ISBN 80-86287-48-3.

MĚCHÝŘ, Jan: *Velký převrat, či snad, Revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřčené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*, 1. vyd. Praha, Progetto 1999, ISBN 80-86366-00-6 .

OLIVOVÁ, Věra: *Dějiny nové doby 1948- 2008*, 1. vyd. Brno, TeMi CZ, s. r. o. 2008, ISBN 978-80-87156-16-2.

PERNES, Jiří: *Československo 1946-1992*, 1. vyd. Praha, Albatros 1997, ISBN 80-00-00531-X.

PERNES, Jiří: *Takoví nám vládli*, 1. vyd. Praha, Brána 2003, ISBN 80-7243-162-5.

SUK, Jiří: *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*, 2. vyd. Praha, Prostor 2003, ISBN 978-80-7260-219-3.

TŮMA, Oldřich: *Dějiny českých zemí*, 1. vyd. Praha, Karolinum 2008, ISBN 978-246-1544-8.

VACHATA, Zdeněk: *Klášterec nad Ohří*, 1. vyd. Klášterec nad Ohří, Město Klášterec nad Ohří 2015, ISBN 978- 80- 260- 7767-1.

VŠETEČKA, Jiří et al.: *Rok na náměstích: Československo 1989*, 1. vyd. Praha, Academia 1990, ISBN 80-200-0291-X.

8.3 Internetové zdroje

Volby do zastupitelstev obcí 24. 11. 1990 [online], aktualizace 2015 [vid. 23. 7. 2016], dostupné z:

<http://volby.cz/pls/kv1990/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnumnuts=3503&obec=563129>.

9 Příloha

9.1 Dopis mluvčích OF Korku, Elektráren a ZKL adresovaný OF Klášterec nad Ohří

Vážení pánové,

zvolili jsme si vás do městské rady a mysleli jsme si, že tam zavládne demokracie a pořádek. Zklamali jsme se. Staráte se vřele v čele se starostou především o sebe a už vůbec ne o město. Nejdříve jste si udělali platy, pak se staráte, aby každý z vás měl svoje auto, a teď připravujete komunistické obsazení radnice? Chováte se jak poslanci „federálu“- postarali se o sebe a republika padá na hubu. Proč nejste skromní? Snad nečekáte, že takto s vámi půjdou lidi? To chcete všechno prošustrovat v benzínu? Nechtěli byste se víc starat o pořádek města? Proč se nevěnujete na radnici čistotě, koncepci a budoucí nezaměstnanosti. Předstupte před lidi a seznamte je s koncepcí, zástavbou, jak se bude řešit zdražení vody, tepla, plynu, jak se postaráte o důchodce? Pan starosta jako starý komunista je stále totalita se vším všudy. V Korku dnes vládne stará totalita a mafie. Na vedoucích funkcích jsou nejenom včera ještě komunisti a obhájci starého režimu, ale i lidé bez vzdělání, drženi jen proto, že jsou svázáni s ředitelem přes peníze, služební cesty i přes postel. A tam čerpá pan starosta. Nejinak je tomu i v ZKL.

Čekáme, že se jako správní ovčáci vzpamatujete a pomůžete dělat pořádek jak na radnici, tak v ZKL. Proboha, ať neztratíme důvěru lidí. Je velmi vážná doba, mějme to na paměti. Kam zmizela vaše revolučnost před volbami? OF ve městě spí. Nebo snad nechce nic vědět a řešit?

Mluvčí OF Korku, Elektráren a ZKL

Osobní archiv Jana Houšky.